

Principals riscos rellevants del Marc Estratègic de Riscos

Introducció

El grup Banc Sabadell es dota d'un Marc Estratègic de Riscos, la funció del qual és assegurar el control i la gestió proactiva de tots els riscos del grup. Aquest nou marc es concreta, entre d'altres, en un *risk appetite statement* (RAS), que estableix la quantitat i diversitat de riscos que el grup busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El *risk appetite statement* inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitius que les complementen.

La gestió i el control de riscos es configuren com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió sota un marc de governança de la funció de riscos adaptat a la normativa estatal i europea.

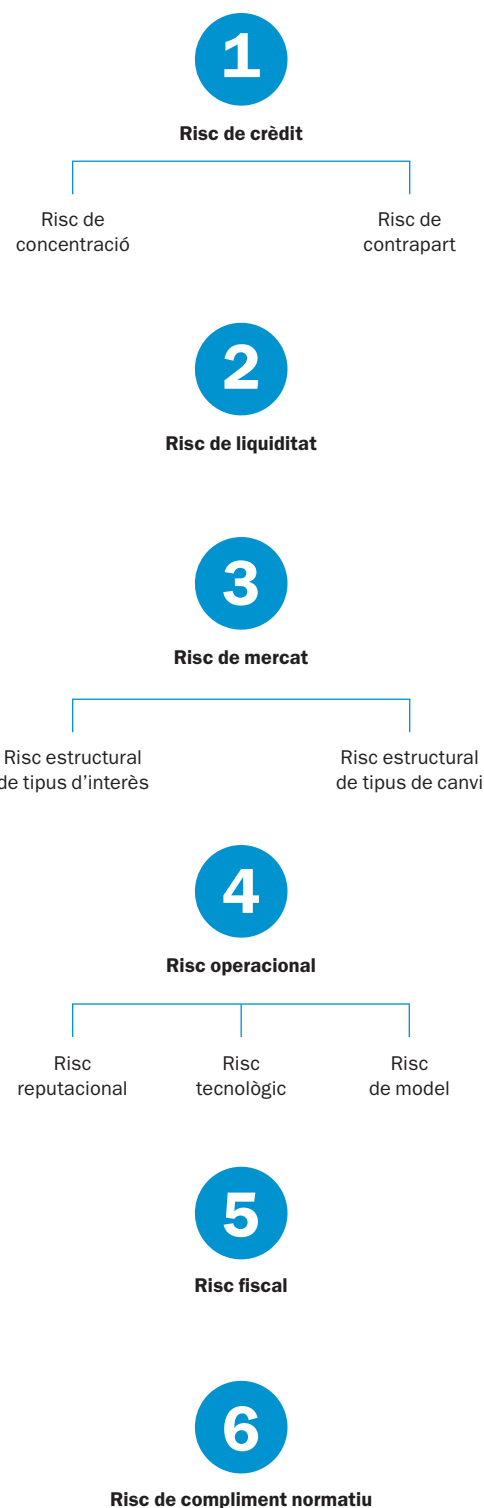
El marc de principis, polítiques, procediments i metodologies queda reflectit en el document de "Polítiques de riscos del grup Banc Sabadell", que es revisa com a mínim un cop l'any i que és aprovat pel Consell d'Administració. L'última actualització del document és de gener de 2016.

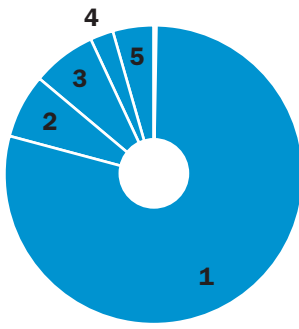
Per a cada risc rellevant del grup es detallen els intervinents principals, les seves funcions, les polítiques, els mètodes i els procediments, així com els mecanismes de seguiment i control. També queda explicitat el detall de l'organització de la funció de riscos, en què s'indiquen els rols i la responsabilitat de les diferents direccions i comitès en matèria de riscos i els seus sistemes de control, adequats a les activitats de les unitats de negoci, incloent-hi les funcions de concessió de préstecs i crèdits (G2).

Els riscos financers principals en què incorren les entitats del grup Banc Sabadell com a conseqüència de la seva activitat relacionada amb l'ús d'instruments financers són els de crèdit, liquiditat i mercat. D'entre tots els riscos, el de crèdit és el més rellevant de la cartera del grup (G3).

D'altra banda, els principals riscos no financers en què incorre el grup són el risc operacional, el fiscal i el de compliment normatiu.

En la gestió del risc, el grup considera l'entorn macroeconòmic i regulador. Els aspectes més destacats de l'exercici de 2015 es presenten a continuació:

G3

Mapa de capital

31.12.2015 (en %)

1	Risc de crèdit	79,3%
2	Risc estructural	7,0%
3	Risc operacional	7,0%
4	Risc de mercat	2,3%
5	Altres	4,4%

Entorn macroeconòmic

- El 2015, l'economia mundial ha mantingut un creixement modest. L'any ha estat marcat per nous episodis d'inestabilitat política i geopolítica, i també per un comportament més erràtic dels mercats financers.
- En l'àmbit polític, va destacar la situació a Grècia durant la primera meitat de l'any, davant els creixents temors sobre la possibilitat que acabés sortint de la zona euro.
- En l'àmbit geopolític, el conflicte a Ucraïna ha cedit protagonisme a la crisi dels refugiats a Europa i a la creixent tensió al voltant de Síria.
- En els mercats financers globals, destaquen els abruptes moviments de l'estiu respecte als dubtes sobre el creixement a la Xina i l'expectativa d'un augment del tipus d'interès rector als Estats Units.
- L'economia de la zona euro ha mantingut una evolució una mica més positiva que el 2014, gràcies a la depreciació de l'euro, al preu més baix del cru i al reduït cost de finançament.
- L'economia espanyola ha mostrat una evolució molt favorable i ha continuat destacant en positiu dins la zona euro. El PIB ha registrat el creixement més alt des de 2007.
- Les economies emergents han estat perjudicades per unes condicions de finançament més restrictives, uns reduïts preus de les matèries primeres i la desacceleració estructural de la Xina. En negatiu ha destacat el comportament de l'economia del Brasil.
- La inflació s'ha mantingut en nivells molt reduïts i allunyada dels objectius de política monetària a les principals economies desenvolupades. La inflació ha estat pressionada a la baixa pels reduïts preus del cru.
- El BCE ha introduït un ampli programa de compra d'actius i ha reduït novament el tipus marginal de dipòsit, fins al -0,30%. Als Estats Units, la Fed, en la reunió de desembre, va augmentar el tipus d'interès de referència per primer cop en nou anys, fins al 0,25-0,50%.
- El sector bancari europeu s'ha continuat reforçant, i ha millorat la seva capacitat d'absorció de pèrdues, així com la seva solvència i rendibilitat. Tot i això, s'enfronta encara amb reptes importants relacionats amb la feble recuperació econòmica i l'entorn prolongat de baixos tipus d'interès.
- En els mercats de deute públic a llarg termini dels Estats Units i Alemanya, les rendibilitats s'han mantingut molt reduïdes. Aquests actius han trobat suport en les reduïdes inflacions, el caràcter acomodaticí de les polítiques monetàries i els dubtes sobre el creixement econòmic global.
- A la perifèria europea, el deute públic ha continuat trobant suport en la política monetària del BCE. La rendibilitat del deute públic d'aquests països ha marcat nous mínims històrics.
- En els mercats de divises, l'euro s'ha tornat a depreciar respecte al dòlar i la lliura esterlina. El gruix del moviment es va produir el primer trimestre, i va coincidir amb l'anunci del programa de compra de deute públic per part del BCE.
- Els mercats financers dels països emergents han mantingut una elevada volatilitat i van ser severament castigats durant l'estiu, amb fortes depreciacions canviàries i una abrupta caiguda de la borsa a la Xina.

El 2015 han tingut lloc avenços en l'àmbit de la regulació i de la supervisió, entre els quals destaquen principalment:

- Avenços en la unió bancària: La crisi de l'euro va evidenciar que per garantir la sostenibilitat a llarg termini de la unió monetària cal un sistema bancari veritablement integrat.
- Pla d'acció per a la Unió del Mercat de Capitals: La creació de la Unió del Mercat de Capitals (CMU – Capital Markets Union) també ha continuat progressant, amb la publicació per part de la Comissió Europea del Pla d'acció (el 30 de setembre), el qual concreta mesures que cal implementar fins al 2017.
- La política macroprudencial ha cobrat rellevància: línia de treball rellevant a la zona euro el 2015, ja que es considera clau per corregir desequilibris que es puguin acumular en l'àmbit nacional dins la unió monetària i contenir riscos sistèmics. De fet, el 2015 diversos estats membres han implementat mesures macroprudencials, centrades principalment a requerir coixins addicionals de capital per als bancs amb importància sistèmica en l'àmbit nacional, així com coixins de capital anticíclic o mesures per contenir riscos en determinats sectors, com ara el mercat immobiliari.
- Nova etapa d'implementació, calibratge i harmonització del marc regulador: El 2015 ha continuat el treball regulador per incrementar la solvència del sistema financer. Després d'anys d'intensa elaboració de noves regulacions, s'ha iniciat una nova etapa d'implementació de mesures, avaluació de la seva eficàcia i possible reestimació de paràmetres. L'objectiu no és tan sols assegurar la resistència del sector bancari davant d'esdeveniments adversos, sinó també que aquest pugui desenvolupar plenament el seu paper en la societat i finançar el creixement econòmic.

Cultura corporativa de riscos

La cultura de riscos a Banc Sabadell és un dels aspectes diferenciadors del banc, i està fortament arrelada en tota l'organització com a conseqüència del seu desenvolupament progressiu al llarg de dècades. Entre els aspectes que caracteritzen aquesta forta cultura de riscos destaquen:

- Alt grau d'implicació del Consell d'Administració en la gestió i el control de riscos. Des d'abans de 1994 al banc hi ha una Comissió de Control de Riscos que té com a funció fonamental supervisar la gestió de tots els riscos rellevants i de l'alineament d'aquests amb el perfil definit pel grup.
- Equip bàsic de gestió com a peça clau en l'admissió i el seguiment del risc. En funcionament des de fa més de vint anys, es compon, d'una banda, del responsable de compte i, de l'altra, de l'analista de riscos. La seva gestió es basa en l'aportació dels punts de vista de cada part. Les decisions han de ser sempre debatudes i resoltes per acord entre les parts. Tot això involucra especialment l'equip en la decisió, i, a més a més, aporta riquesa argumental i solidesa als dictàmens.
- Alt grau d'especialització: equips de gestió específics per a cada segment (real estate, corporativa, empreses, pimes, detallistes, bancs i països, etc.), que permeten una gestió del risc especialitzada en cada àmbit.
- Models interns avançats de qualificació creditícia com a element bàsic per a la presa de decisions des de fa més de quinze anys (1999 per a particulars i 2000 per a empreses). L'entitat, seguint les millors pràctiques sobre això, es basa en aquests per tal de millorar l'eficiència del procés en general. En la mesura que aquests models no tan sols permeten ordenar els acreditats en termes ordinals sinó que són la base per mesurar el risc quantitativament, permeten un ús múltiple en processos clau de gestió; ajust fi en la delegació de facultats, seguiment eficient del risc, gestió global del risc, rendibilitat ajustada al risc i anàlisi de solvència del grup en són alguns exemples.
- La delegació de facultats per a la sanció d'operacions de risc empresarial en els diferents nivells està basada en el nivell de pèrdua esperada. Com a política general pel que fa a la delegació de facultats, el grup ha optat per un sistema en què els diferents nivells es delimiten usant la mètrica de pèrdua esperada, que té en compte l'exposició al risc de crèdit de l'operació a sancionar del client i grup de risc, la seva taxa de mora esperada i la seva severitat estimada.
- Rígorós seguiment del risc de crèdit suportat en un avançat sistema d'alertes primerenques per a empreses i particulars. El seguiment del client o grup de risc es pot dividir en tres tipologies: seguiment operatiu, sistemàtic i integral. Una de les fonts bàsiques per a aquest seguiment és la implantació d'un sistema d'alertes primerenques tant per a empreses com per a particulars (iniciat el 2008 i 2011), que permeten una

anticipació del risc de crèdit. Aquestes alertes es basen tant en informació interna, com ara dies en situació irregular, excèdits en descompte comercial, avals o crèdit internacional, com en informació externa, com ara clients catalogats com a morosos en la resta del sistema financer o informació de *bureaux* de crèdit disponible.

- Avançat model de gestió del risc irregular que permet potenciar l'anticipació i la gestió especialitzada. S'ha implementat un model integral de gestió del risc irregular que permet encaminar el tractament del risc en aquelles situacions més properes a l'impagament (anticipació, refinançament, cobrament, etc.). El sistema integral compta amb eines específiques (simuladors per cercar la millor solució en cada cas), així com gestors especialitzats per segments dedicats exclusivament a aquesta gestió.
- *Pricing* ajustat al risc. La política comercial respecte a la gestió de preus és dinàmica, i s'adapta a la situació econòmica i financera del mercat (primes de liquiditat, dificultat d'accés al crèdit, la volatilitat del tipus d'interès, etc.). Es té en compte el cost de finançament i del risc (pèrdua esperada i cost de capital). Els models de risc són una peça clau per al procés de determinació dels preus i dels objectius de rendibilitat.
- El model de gestió de riscos està absolutament integrat en la plataforma tecnològica del banc, de manera que les polítiques es traslladen immediatament a la gestió diària. Les polítiques, els procediments, les metodologies i els models que configuren el model de gestió de riscos de Banc Sabadell estan integrats tècnicament en la plataforma operativa del banc. Això permet una translació immediata de les polítiques a la gestió efectiva diària. Aquest element ha estat especialment rellevant en les diferents integracions que ha dut a terme recentment el banc.

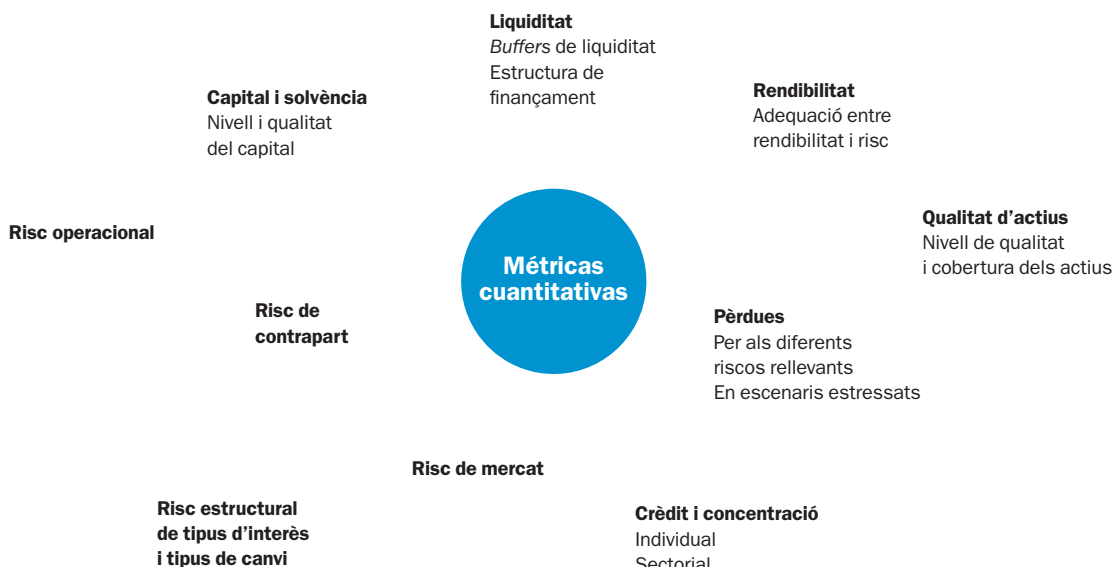
- Ús de l'*stress testing* com a eina de gestió: Banc Sabadell fa anys que treballa amb una potent eina interna per efectuar exercicis de stress test i amb la col·laboració d'equips interns amb una àmplia experiència en el seu desenvolupament.
- Des de 2014, el grup Banc Sabadell compta amb un Marc Estratègic de Riscos, compost, entre d'altres, pel *risk appetite statement*, que assegura el control i la gestió proactiva dels riscos sota un marc reforçat de govern corporatiu i aprovat pel Consell d'Administració.

Marc Estratègic de Riscos (*risk appetite framework*)

El Marc Estratègic de Riscos inclou, entre d'altres, el *risk appetite statement*, definit com la quantitat i diversitat de riscos que el grup Banc Sabadell busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El *risk appetite statement* (RAS) està compost de mètriques quantitatives (G4) que permeten un seguiment objectiu del compliment dels objectius i límits fixats, així com d'elements qualitius, que complementen les mètriques i guien la política de gestió i control de riscos del grup.

G4 *Risk appetite statement*

De manera complementària a les mètriques quantitatives s'exposen els següents principis qualitatius que han de guiar el control i la gestió de riscos del grup:

- La posició general de l'entitat respecte a la presa de riscos persegueix aconseguir un perfil de risc mitjà-baix, mitjançant una política de riscos prudent i equilibrada que asseguri un creixement rendible i sostingut de la seva activitat i que estigui alineada amb els objectius estratègics del grup, per tal de maximitzar la creació de valor, tot garantint un nivell de solvència adequat.
- La gestió i el control de riscos al grup Banc Sabadell es configura com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió. La variable risc s'inclou en les decisions de tots els àmbits, quantificada amb una mesura comuna en termes de capital assignat.
- La gestió del risc es basa en uns sòlids i continus procediments de control d'adequació dels riscos als límits prefixats, amb responsabilitats ben definides en la identificació i el seguiment d'indicadors i alertes anticipades, així com en una avançada metodologia de valoració del risc.
- Els nivells de capital i liquiditat han de permetre afrontar els riscos assumits per l'entitat, fins i tot en escenaris econòmics desfavorables.
- No hi ha d'haver nivells de concentració de riscos que puguin comprometre de manera significativa els recursos propis.
- L'assumpció de risc de mercat per negociació té com a objectiu atendre el flux d'operacions induïdes per l'operativa dels clients i aprofitar oportunitats de mercat, mantenint una posició d'acord amb la quota de mercat, gana, capacitats i perfil del banc.
- La funció de riscos és independent i amb una intensa participació de l'alta direcció, cosa que garanteix una forta cultura de riscos enfocada a la protecció i l'assegurament de l'adequada rendibilitat del capital.
- El Consell d'Administració està compromès amb els processos de gestió i control del risc: aprovació de polítiques, límits, model de gestió i procediments, metodologia de mesurament, seguiment i control.
- El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en tota l'entitat, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos. La Direcció de Riscos transmet aquesta cultura mitjançant la determinació de polítiques i la implantació i posada en marxa de models interns i la seva adequació als processos de gestió del risc.
- Les polítiques i els procediments de gestió de riscos s'orientaran a adaptar el perfil de risc al Marc Estratègic de Riscos, mantenint i seguint l'equilibri entre rendibilitat esperada i risc.
- L'objectiu de Banc Sabadell en matèria de risc fiscal és assegurar el compliment de les obligacions fiscals i garantir alhora un rendiment adequat per als accionistes.

- La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.
- L'entitat disposarà de mitjans humans i tecnològics suficients per al seguiment, el control i la gestió de tots els riscos materialitzables en el desenvolupament de la seva activitat.
- Els sistemes retributius del grup han d'alinear els interessos dels empleats i l'alta direcció al compliment del Marc Estratègic de Riscos.

Organització global de la funció de riscos

El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en tot el grup, que està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos, de manera que garanteix la independència de la funció de riscos, així com una intensa participació de l'alta direcció.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'establiment de les directrius generals sobre la distribució organitzativa de les funcions de gestió i control de riscos, i també de determinar les línies estratègiques principals en aquest sentit. Per això, és l'òrgan responsable d'aprovar el Marc Estratègic de Riscos (desenvolupat entre el conseller delegat, el director de riscos i el director financer) i assegurar que aquest és consistent amb els objectius estratègics de l'entitat a curt i llarg termini, així com amb el pla de negoci, la planificació de capital, la capacitat de risc i els programes de compensació.

Al si del mateix Consell d'Administració, hi ha quatre comissions involucrades en la gestió i el control del risc. A més a més, a l'entitat hi ha diferents comitès que participen en aquesta funció (G5).

Així mateix, el grup estableix el seu marc de control prenent com a base el model de les tres línies de defensa, que s'estructura al voltant de la següent assignació de funcions:

1 Primera línia de defensa, composta principalment per les unitats de negoci i els centres corporatius, entre els quals destaquen unitats de la Direcció de Gestió de Riscos, de la Direcció Financera i de la Direcció de Tresoreria i Mercat de Capitals. La primera línia de defensa és responsable de la gestió dels riscos inherents a la seva activitat, bàsicament en l'admissió, el seguiment, el mesurament i la valoració d'aquests i dels processos corresponents.

Són els responsables de la implementació d'accions correctives per posar remei a deficiències en els seus processos i controls. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

- El responsable del procés és responsable de mantenir controls interns efectius i d'executar procediments d'avaluació i control de riscos en el seu dia a dia.
- El responsable del procés identifica, avalua, controla i mitiga els seus riscos, complint amb polítiques

Consell d'Administració

Aprobació de RAS i polítiques de gestió de riscos

Comissions Delegades de Consell relacionades amb riscos					
Comissió de Riscos	Comissió Executiva		Comissió d'Auditoria i Control	Comissió de Retribucions	
Funcions de supervisió i seguiment del perfil de risc	Aprovació d'operacions per delegacions Aprovació estratègia asset allocation		Supervisió d'eficàcia de control intern, auditoria interna i sistemes de gestió de riscos	Supervisió de la política redistributiva i la seva alineació amb el marc estratègic de riscos	
Principals comitès relacionats amb riscos					
Comitè Tècnic de Riscos	Comitè d'Actius i Passius	Comitè d'Operacions de Crèdit	Comitè d'Operacions d'Actius	Comitè de Risc Operacional	Institutional Coordination Committee
Suport Comissió de Riscos Gestió de Riscos	Gestió i supervisió del risc estructural de balanç	Aprovació d'operacions de crèdit per delegacions	Aprovació d'operacions d'actiu per delegacions	Gestió i supervisió del risc operacional	Garantia d'alineació de polítiques entre TSB i el grup

i procediments interns establerts i assegurant que les activitats són consistents amb els seus propòsits i objectius.

- El responsable del procés serveix de manera natural com a primera línia de defensa, ja que els controls estan dissenyats en els sistemes i processos amb el seu criteri.
- Implantar processos adequats de gestió i supervisió per assegurar el compliment normatiu i fer èmfasi en errors de control, processos inadequats i esdeveniments inesperats.

2 Segona línia de defensa,

composta fonamentalment per:

- La funció de control de risc és independent de la primera línia de defensa i és responsable de la valoració, el seguiment i el control de tots els riscos rellevants del grup i de la presentació d'informació sobre aquests.
- La funció de validació interna és responsable de revisar que aquests models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
- La Direcció de Compliment Normatiu, Responsabilitat Social Corporativa i Govern Corporatiu té com a objectiu minimitzar la possibilitat que es produeixi incompliment normatiu i assegurar que els que es puguin produir són identificats, reportats i solucionats

amb diligència i que s'implanten les mesures preventives adequades, si no n'hi ha.

- La Direcció d'IT Control té com a objectiu identificar les situacions de risc associades a l'ús de la tecnologia, en l'àmbit de qualsevol unitat, que puguin derivar en risc operacional o reputacional per al grup, promoure entre les unitats del grup la formació i el suport necessaris perquè aquestes puguin resoldre les situacions de risc associat a les responsabilitats i actuacions del seu àmbit i traslladar a la Direcció de Risc Operacional del grup, de manera independent, els riscos residuals rellevants que no hagin pogut ser coberts pels controls implantats.

Assegura que la primera línia de defensa estigui ben dissenyada, compleix amb les funcions assignades i l'aconseilla per a la seva millora contínua. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

- Proposar el marc de gestió de riscos.
- Guiar i assegurar l'aplicació de les polítiques de riscos, definint responsabilitats i objectius per a la seva implementació efectiva.
- Verificar el compliment de la normativa aplicable al grup en el desenvolupament dels seus negocis.
- Proveir d'infraestructura tecnològica per a la gestió, el mesurament i el control dels riscos.
- Analitzar i contrastar incidents existents i futurs mitjançant la revisió de la informació.

- Identificar canvis en la gana de risc subjacent de l'organització.
- Col·laborar amb l'equip directiu per desenvolupar processos i controls de gestió de riscos.

3 Tercera línia de defensa:

- Auditoria Interna desenvolupa una activitat de verificació i assessorament independent i objectiva, que es guia per una filosofia d'afegir valor i ajuda el grup a complir els seus objectius.
- Assisteix el grup en el compliment dels seus objectius aportant un enfocament sistemàtic i disciplinat per avaluar la suficiència i eficàcia dels processos de govern i de les activitats de gestió del risc i de control intern en l'organització.

Gestió i seguiment dels riscos més rellevants

Risc de crèdit

Definició

El risc de crèdit sorgeix de l'eventualitat que es generin pèrdues per incompliment de les obligacions de pagament per part dels acreditats, així com pèrdues de valor pel simple deteriorament de la qualitat creditícia d'aquests.

Marc de gestió del risc de crèdit

Admissió i seguiment

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

El Consell d'Administració atorga facultats i autonomies a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en diferents nivells de decisió. La implementació d'un control de les atribucions en els suports d'admissió permet que la delegació establerta per a cada nivell es basi en la pèrdua esperada calculada per a cada una de les operacions d'empreses presentades.

Amb la finalitat d'optimitzar les possibilitats de negoci amb cada client i garantir un grau de seguretat suficient, la responsabilitat tant en l'admissió del risc com en el seu seguiment està compartida entre el gestor de negoci i l'analista de riscos, cosa que, mitjançant una comunicació eficaç, permet una visió integral de la situació de cada client per part dels seus responsables.

El gestor duu a terme un seguiment operatiu que sorgeix del contacte directe amb el client i la gestió de la seva operativa diària, mentre que l'analista de risc aporta la part més sistemàtica, derivada de la seva especialització.

L'establiment de metodologies avançades de gestió del risc (adaptades al Nou Acord de Capital de Basilea –NACB– i les millors pràctiques) permet obtenir avantatges en la gestió d'aquests, ja que possibilita una política proactiva a partir de la seva identificació. En aquest sentit, cal ressaltar l'ús d'eines de qualificació com el ràting per a acreditats empreses o l'scoring per a particulars, així com indicadors d'alertes avançades per al seguiment dels riscos.

L'anàlisi d'indicadors i alertes avançades i també les revisions del ràting permeten mesurar contínuament la bondat del risc contret d'una manera integrada. L'establiment de procediments eficients de gestió dels riscos vius també permet obtenir avantatges en la gestió de riscos vençuts, ja que possibilita una política proactiva a partir de la identificació precoç dels casos amb tendència a convertir-se en morosos.

El sistema d'alertes d'anticipació permet mesurar de manera integrada la bondat del risc contret i el seu traspass a especialistes en la gestió de recobriment, els quals determinen els diferents tipus de procediments que convé aplicar. En aquest sentit, a partir de riscos superiors a cert límit i segons taxes de morositat prevista, s'estableixen grups o categories per al seu tractament diferenciat. S'ocupen d'aquestes alertes el gestor de negoci i l'analista de risc de manera complementària.

Gestió del risc irregular

Durant les fases de debilitat del cicle econòmic, en general els refinançaments o les reestructuracions de deute són tècniques de gestió del risc que presenten més rellevància. L'objectiu del banc és que, amb deutors o acreditats que presentin o es prevegi que puguin presentar dificultats financeres per atendre les seves obligacions de pagament en els termes contractuals, es faciliti la devolució del deute per reduir al màxim la probabilitat d'impagament. L'entitat en concret té establertes unes polítiques comunes, així com uns procediments d'aprovació, seguiment i control dels possibles processos de refinançament o reestructuració de deute. Les més rellevants són les següents:

- Disposar d'un historial de compliment del prestatari prou extens i una voluntat manifesta de pagament, avaluant la temporalitat de les dificultats financeres per les quals passa el client.
- Condicions de refinançament o reestructuració que se sustentin en un esquema de pagaments realistes i d'acord amb la capacitat de pagament actual i previsible de l'acreditat, per tal d'evitar el trasllat de problemes al futur.
- Si es tracta d'aportació de noves garanties, aquestes s'hauran de considerar com una font secundària i excepcional de recuperació del deute, i evitar el perjudici de les existents. En qualsevol cas, s'hauran de liquidar els interessos ordinaris meritats fins a la data del refinançament.
- Limitació de períodes dilatats de carència.

L'entitat porta a terme un seguiment continu del

compliment de les condicions establertes i del compliment d'aquestes polítiques.

El grup Banc Sabadell disposa d'un model avançat de gestió del risc irregular per gestionar la cartera d'actius deteriorats. L'objectiu en la gestió del risc irregular és trobar la millor solució per al client amb els primers símptomes de deteriorament, reduir l'entrada en mora dels clients en dificultats, assegurar la gestió intensiva i evitar temps morts entre les diferents fases.

Per a més informació quantitativa vegeu la nota 4 dels comptes anuals consolidats de 2015, apartat "Risc de crèdit: operacions de refinançament i reestructuració".

Gestió del risc de crèdit immobiliari

El grup, dins la política general de riscos i en particular la relativa al sector de la construcció i la promoció immobiliària, té establertes una sèrie de polítiques específiques pel que fa a mitigació de riscos.

La mesura principal que es porta a terme és el seguiment continu del risc i la reavaluació de la viabilitat financera de l'acreditat en la nova situació conjuntural. En cas que aquesta sigui satisfactòria, la relació prossegueix en els termes previstos, i s'adopten nous compromisos en cas que aquests permetin una major adaptació a les noves circumstàncies.

La política que cal aplicar depèn, en cada cas, del tipus d'actiu que s'està finançant. Per a les promocions acabades es duen a terme accions de suport a la comercialització a través dels canals de distribució del grup, fixant un preu competitiu que permeti activar les transaccions i possibilitant l'accés a finançament per als compradors finals, sempre que compleixin els requisits de risc. En les promocions en curs, l'objectiu bàsic és la finalització d'aquesta, sempre que les expectatives de mercat a curt o mitjà termini puguin absorbir l'oferta d'habitatges resultant.

En els finançaments de sòl, es tenen en compte igualment les possibilitats de comercialització dels futurs habitatges abans de finançar-ne la construcció.

En cas que de l'anàlisi i el seguiment que es faci no s'entrevegi una viabilitat raonable, es recorre al mecanisme de la dació en pagament i/o la compra d'actius.

Quan no és possible cap d'aquestes solucions es recorre a la via judicial i a la posterior adjudicació dels actius.

Tots els actius que a través de la dació en pagament, compra o per la via judicial s'adjudica el grup per assegurar el cobrament o executar altres millores creditícies són principalment actius materials adjudicats que han estat rebuts pels prestataris i altres deutors del banc per satisfer actius financers que representen drets de cobrament davant d'aquells, i es gestionen de manera activa amb el principal objectiu de la desinversió. La naturalesa i l'import comptable d'aquests actius s'indiquen en la nota 14 dels comptes anuals consolidats de 2015, "Actius no corrents en venda".

En funció del grau de maduració dels actius immobiliaris, s'han establert tres línies estratègiques d'actuació:

1 Comercialització:

Es disposa de diferents mecanismes de comercialització per a la venda del producte acabat (habitatges, locals comercials, naus industrials, places d'aparcament, etc.) a través de diferents canals de distribució i agents comercials, en funció de la tipologia, l'estat, la localització i l'estat de conservació. El portal immobiliari www.solvía.es és un factor fonamental en aquesta estratègia.

2 Mobilització:

Davant un escenari de gran dificultat de venda de solars finalistes i obres en curs, s'ha adoptat l'estratègia de mobilització d'aquests actius immobiliaris per donar liquiditat als solars finalistes i s'han creat diferents mecanismes de mobilització d'actius:

- Programa de col·laboració amb promotors immobiliaris: aportació de solars en zones amb demanda d'habitatges, perquè els promotors desenvolupin i venguin les promocions.
- Programa d'inversors: desenvolupament de projectes immobiliaris terciaris amb la participació d'inversors.
- Programa d'habitatge protegit: desenvolupament de promocions d'habitatges de protecció oficial per a lloguer i posterior venda de les promocions llogades.

3 Gestió urbanística:

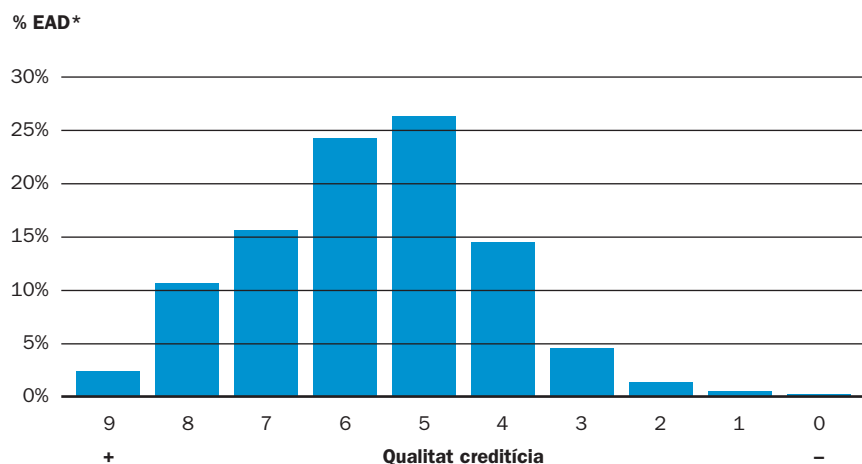
Per als sòls no finalistes és imprescindible consolidar els seus drets urbanístics basant-se en la gestió urbanística, cosa que constitueix un important mecanisme de posada en valor i la clau de qualsevol posterior desenvolupament i venda.

Per a més informació quantitativa vegeu la nota 4 dels comptes anuals consolidats de 2015, apartat "Risc de crèdit: Concentració de riscos, exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària".

Ràting

Els riscos de crèdit contrets amb empreses, promotors, projectes de finançament especialitzat, entitats financeres i països es qualifiquen mitjançant un sistema de *ràting* basat en factors predictius i l'estimació interna de la seva probabilitat d'impagament.

El model de *ràting* es revisa anualment basant-se en l'anàlisi del comportament de la morositat real. A cada nivell de *ràting* intern se li assigna una taxa de morositat anticipada que, al seu torn, permet la comparació homogènia respecte a altres segments i a les qualificacions d'agències externes mitjançant una escala mestra (G6).

G6 Distribució per *ràting* de la cartera d'empreses BS

* EAD (*exposure at default*)
exposició en el moment d'impagament

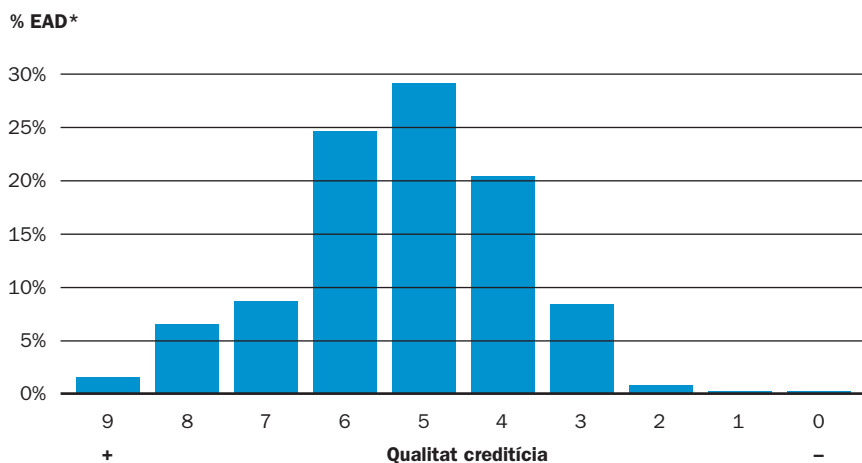
Scoring

En termes generals, els riscos crediticis contrets amb particulars es qualifiquen mitjançant sistemes de *scoring* basats també en la modelització quantitativa de dades estadístiques històriques, que detecten els factors predictius rellevants (G7). En aquelles àrees geogràfiques en què hi ha *scoring*, es divideix en dos tipus:

- 1 Scoring de comportament:** El sistema classifica automàticament tots els clients a partir de la informació de la seva operativa i de cadascun dels productes. Les seves aplicacions se centren en concessió d'operacions, assignació de límit de descobert en compte (autoritzat), campanyes comercials, seguiment i segmentació en els processos de reclamacions i/o recobraments.

- 2 Scoring reactiu:** S'utilitza per avaluar propostes de préstecs al consum, hipotecaris i targetes. Una vegada incorporades totes les dades de l'operació, el sistema emet un resultat basant-se en l'estimació de capacitat d'endeutament, perfil financer i, si escau, nivell dels actius en garantia.

En cas que no hi hagi un sistema de *scoring*, aquest queda substituït per anàlisis individualitzades complementades amb polítiques.

G7 Distribució per *scoring* de la cartera de particulars

* EAD (*exposure at default*)
exposició en el moment d'impagament

Eines d'alertes

Tant per al segment d'empreses com per al de particulars, en termes generals el grup Banc Sabadell disposa d'un sistema d'alertes, o bé individuals o bé models avançats d'alertes primerenques, que, basades en factors de comportament de les fonts d'informació disponibles (*rating* o *scoring*, fitxa de client, balanços, CIRBE, informació sectorial, operativa, etc.), modelitzen el mesurament del risc que implica el client a curt termini (anticipació a l'entrada en mora), de manera que s'obté una alta predictibilitat en la detecció de morosos potencials. La puntuació, que s'obté automàticament, s'integra en l'entorn de seguiment com un dels *inputs* bàsics en el seguiment del risc de particulars i empreses.

Aquest sistema d'alertes permet:

- La millora de l'eficiència, perquè focalitza el seguiment en els clients amb una puntuació pitjor (punts de tall diferenciats per grups).
- L'anticipació en la gestió per qualsevol empitjorament del client (canvi de puntuació, noves alertes greus, etc.).
- El control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i han estat analitzats per l'equip bàsic de gestió.

Exposició al risc de crèdit

Els actius problemàtics s'han reduït per sobre del que preveu el pla de negoci.

Els actius financers exposats al risc de crèdit per carteres, tipus de contrapart i instruments, així com àrees en què el risc s'ha generat són, al final de 2015, els que es mostren mitjançant el seu import comptable en la taula T1, com a expressió del màxim nivell d'exposició al risc de crèdit incorregut, ja que reflecteix el màxim nivell de deute de l'acreditat en la data a què es refereixen.

El grup també manté riscos i compromisos contingents amb acreditats, materialitzats, mitjançant la constitució de garanties prestades o compromisos inherents en els contractes de crèdit fins a un nivell o límit de disponibilitat que assegura el finançament al client quan ho requereixi. Aquestes facilitats suposen també l'assumpció de risc de crèdit i estan subjectes als mateixos sistemes de gestió i seguiment descrits anteriorment.

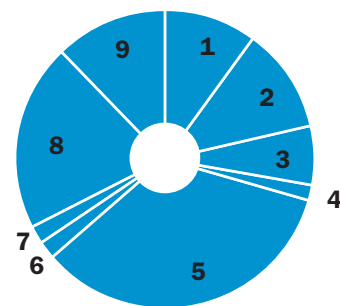
En milions d'euros

Exposició al risc de crèdit	2015		
	Negocis a Espanya	Negocis a l'estranger	Total
Caixa i bancs centrals	1.835,92	4.303,54	6.139,46
Dipòsits en entitats de crèdit	4.876,96	1.146,44	6.023,40
Dipòsits en entitats de crèdit	0,27	0,30	0,57
Crèdit a la clientela	106.022,81	45.962,85	151.985,66
Administracions públiques	5.505,76	78,39	5.584,15
Dels quals: actius dubtosos	11,46	—	11,46
Altres sectors privats	100.517,04	45.884,46	146.401,50
Dels quals: actius dubtosos	12.173,34	285,61	12.458,95
Valors representatius de deute	22.430,65	2.995,03	25.425,68
Administracions públiques	19.111,36	1.980,10	21.091,46
Entitats de crèdit	1.058,80	145,49	1.204,29
Altres sectors privats	2.249,07	869,44	3.118,51
Actius dubtosos	11,42	—	11,42
Derivats de negociació	1.409,20	99,25	1.508,45
Derivats de cobertura	642,72	58,09	700,81
Riscos contingents	8.086,86	269,31	8.356,17
Riscos contingents	11.690,01	9.440,60	21.130,61
Total	156.995,13	64.275,11	221.270,24

T1

Al valor de l'exposició al risc de crèdit descrit anteriorment no se li ha deduït l'import de les garanties reals ni altres millores creditícies rebudes per assegurar-ne el compliment, d'ús comú en els tipus d'instruments financers gestionats per l'entitat.

El gràfic G8 mostra la distribució del risc de crèdit entre els diferents segments i carteres del grup.

G8

Perfil global del risc per carteres
(distribució per exposició al risc de crèdit) %EAD (*Exposure at default*)

1 Grans empreses	10,1%
2 Empreses mitjanes	11,4%
3 Petites empreses	6,5%
4 Comerços i autònoms	1,6%
5 Hipoteques	34,2%
6 Consum	1,9%
7 Bancs	1,9%
8 Sobirans	20,4%
9 Altres	12,0%

Mitigació del risc de crèdit

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

Normalment, aquestes corresponen a garanties de tipus real, majoritàriament hipotecàries d'immobles destinats a habitatge, acabats o en construcció. L'entitat també accepta, encara que en menor grau, un altre tipus de garanties reals, com ara hipotecàries sobre immobles locals, naus industrials, etc., així com actius financers. Una altra tècnica de mitigació del risc de crèdit habitualment usada per l'entitat és l'acceptació d'aval, en aquest cas condicionada al fet que l'avalador presenti una solvència contrastada.

Totes aquestes tècniques de mitigació s'estableixen assegurant-ne la certesa jurídica, és a dir, amb contractes legals que vinculen totes les parts i permeten la seva exigibilitat legal en totes les jurisdiccions pertinents per assegurar en tot moment la possibilitat de liquidació de la garantia. Tot el procés està subjecte a un control intern d'adequació legal dels contractes, i es poden utilitzar opinions legals d'especialistes internacionals quan els contractes s'estableixen mitjançant legislació estrangera.

Les garanties reals es formalitzen davant de notari a través de document públic, a l'efecte de poder adquirir eficàcia davant de tercers. Aquests documents públics, en el cas d'hipoteques d'immobles, s'inscriuen, a més a més, en els registres corresponents per adquirir eficàcia constitutiva i davant de tercers. En el cas de pignoracions, els béns donats com a penyora habitualment es dispositen en l'entitat. No es permet la cancel·lació unilateral per part del deutor, i es manté la garantia efectiva fins al reemborsament total del deute.

Les garanties personals o fiances s'estableixen a favor de l'entitat i, llevat de supòsits excepcionals, es formalitzen també davant de notari a través d'un document públic, per tal de dotar el contracte de la màxima seguretat jurídica de formalització i poder reclamar jurídicament mitjançant un procediment executiu en cas d'impagament. Constitueixen un dret de crèdit davant del garant amb caràcter irrevocable i a primera demanda.

A més de la mitigació de risc provinent de les garanties formalitzades entre els deutors i l'entitat, com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM el grup disposa per a una cartera d'actius determinada d'una garantia

Els actius problemàtics es redueixen en 3.200 milions d'euros el 2015.

addicional proporcionada per l'EPA, amb efectes retro-actius el 31 de juliol de 2011 i per un període de deu anys (vegeu-ne més detall en la nota 2 dels comptes anuals consolidats de 2015).

El banc no ha rebut garanties significatives sobre les quals s'estigui autoritzat a vendre-la o pignorar-la, amb independència que s'hagi produït un impagament per part del propietari de la garantia esmentada, excepte per les pròpies de l'activitat de tresoreria, que majoritàriament són adquisició temporal d'actius amb venciments a no més de tres mesos, per la qual cosa el seu valor raonable no difereix substancialment del seu valor comptable (indicat en la nota 6 dels comptes anuals consolidats de 2015).

El valor raonable dels actius venuts amb pacte de recompra procedents de l'adquisició temporal s'inclouen en l'epígraf de la cartera de negociació del passiu dins de posicions curtes de valors.

D'altra banda, els actius cedits procedents d'aquesta mateixa operativa pugen a 768.994 milers d'euros i estan inclosos segons la seva naturalesa en cessions temporals.

La principal concentració de risc en relació amb tots aquests tipus de garanties reals o millores creditícies correspon a l'ús de la garantia hipotecària com a tècnica de mitigació del risc de crèdit en exposicions de préstecs amb destinació de finançament o construcció d'habitatges o altres tipus d'immobles. En termes relatius, l'exposició garantida amb hipoteques suposa un 66,6% del total de la inversió bruta.

En relació amb els riscos amb LTV > 80%, principalment corresponen a operacions procedents d'entitats adquirides o a operacions empresarials en què, de manera accessòria a la valoració de l'operació, es disposa d'una garantia hipotecària com a cobertura d'aquesta. Així mateix, hi ha altres motius d'aprovació addicionals, que responen principalment a acreditats solvents i amb demostrada capacitat de pagament, així com a clients de perfil bo que aporten garanties addicionals (personals i/o pignoratives) a les garanties hipotecàries considerades en la ràtio LTV.

En el cas d'operacions de mercat, en línia amb les tendències generals, el grup Banc Sabadell també disposa de drets i acords contractuals de compensació (*netting*) amb la majoria de les contraparts financeres amb què contracta instruments derivats així com alguns acords de col·lateral (CSA); tot això amb l'objectiu de mitigar l'exposició al risc de crèdit i evitar concentracions excessives.

Les garanties dipositades a Banc Sabadell com a col·lateral al tancament de 2015 eren de 218 milions d'euros (426 milions d'euros al tancament de 2014).

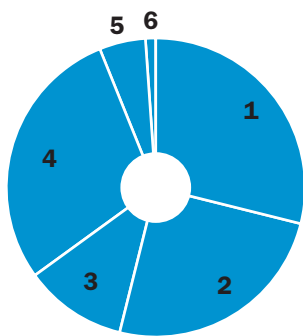
Qualitat creditícia dels actius financers

Tal com s'ha exposat anteriorment, el grup, en termes generals, qualifica mitjançant models interns la majoria dels acreditats (o operacions) amb els quals incorre en risc de crèdit. Aquests models s'han dissenyat tenint en compte les millors pràctiques que planteja el NACB. No obstant això, no totes les carteres en què s'incorre en risc de crèdit disposen de models interns a causa, entre altres motius, del fet que, per al seu disseny raonable, cal un mínim d'experiència en casos d'impagament. Per això, com a millor descripció de la qualitat de la cartera des d'una perspectiva integral, en el gràfic G9 s'utilitzen els graus de qualificació del Banc d'Espanya a l'efecte d'anàlisi del risc de crèdit a què el grup està exposat i d'estimació de les necessitats de cobertura per deteriorament del seu valor de les carteres d'instruments de deute.

El percentatge d'exposició (original) calculat segons models interns pel que fa a solvència per l'entitat és del 52,15%.

El desglossament del total de l'exposició qualificada segons els diferents nivells interns és el que s'exposa en el gràfic G10.

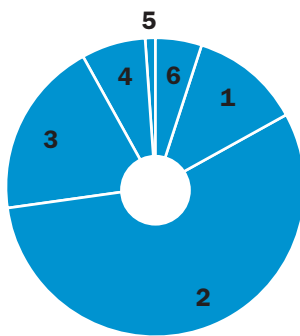
En el transcurs de l'any 2015 s'ha observat una millora en l'evolució dels actius problemàtics. La disminució mostrada dels saldos dubtosos va comportar que la ràtio de morositat se situés en el 7,79% al tancament de l'exercici de 2015. S'inclou més informació del detall quantitatiu sobre les cobertures i els actius dubtosos en la nota 11 dels comptes anuals consolidats de 2015, "Crèdit a la clientela".

G9

Qualitat creditícia dels actius financers

1 Sense risc apreciable	29
2 Risc baix	25
3 Risc mitjà-baix	11
4 Risc mitjà	29
5 Risc mitjà-alt	5
6 Risc alt	1

G10

Distribució de l'exposició per nivell de qualificació

1 AAA/AA	5
2 A	12
3 BBB	56
4 BB	19
5 B	7
6 Resta	1

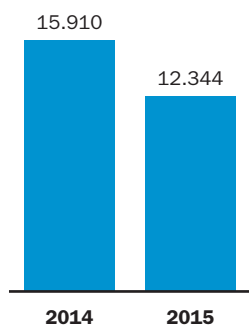
El saldo de dubtosos descendeix a més ritme del previst.

G11

Evolució de saldo de dubtosos*

Les dades inclouen el 20% de l'EPA. En milions d'euros

-22,4%

* Ex-TSB

S'ha reduït en 3.566 milions d'euros, dels quals 800 milions pertanyen a l'últim trimestre.

Evolució total actius problemàtics*

Les dades inclouen el 20% de l'EPA. En milions d'euros

-12,8%

* Ex-TSB

El saldo total de problemàtics ha disminuït en 3.180 milions d'euros el 2015.

La comercialització d'immobles evoluciona a l'alça.

La morositat es redueix a nivells d'un sol dígit.

G12 Venda d'actius adjudicats en unitats i descompte sobre el valor brut

Descompte sobre valor brut

51% **44%**

10.751

10.949

2014

2015

Nombre d'unitats venudes

El Sabadell ha venut 1.902 actius adjudicats el 2015, un 16% més que en l'anterior exercici

G13 Taxa de morositat (en percentatge)

Punts bàsics

-495

12,74%

7,79%*

2014

2015

* Ex-TSB, la ràtio de morositat cau al 9,86%.

La ràtio de cobertura de morosos se situa en el 53,1% i, si s'inclou TSB, aquesta puja a 53,6%

En percentatge

	4T14	Proforma 2T15 (*)	2T15	Proforma 4T15 (*)	4T15
Promoció i construcció immobiliària	52,17	47,21	47,07	38,81	38,71
Construcció no immobiliària	8,08	8,74	8,74	14,36	14,35
Empreses	6,46	6,14	6,14	4,62	4,62
Pimes i autònoms	12,60	11,96	11,88	10,83	10,76
Particulars amb garantia 1a hipoteca	9,25	8,76	5,52	7,83	4,71
Ràtio de morositat grup BS	12,74	10,98	9,01	9,86	7,79

(*) Correspon a la ràtio de morositat sense considerar la incorporació de TSB.

T2 Ràtio de morositat per segment de finançament

Risc de concentració

El risc de concentració es refereix a exposicions amb potencial de generar pèrdues prou grans per amenaçar la solvència financera de la institució o la viabilitat de la seva activitat ordinària. Aquest risc es divideix en dos subtipus bàsics:

- Risc de concentració individual: imperfecta diversificació del risc idiosincràtic en la cartera a causa de la petita dimensió d'aquesta o d'exposicions molt grans en clients específics.
- Risc de concentració sectorial: imperfecta diversificació dels components sistemàtics del risc de la cartera, que poden ser factors sectorials, geogràfics, etc.

Es pot consultar informació addicional i detallada sobre la concentració de riscos en els comptes anuals consolidats de 2015, sobre concentració per activitat i per comunitats autònomes espanyoles i concentració al sector de la construcció i promoció immobiliària.

Per tal de dur a terme una gestió eficient del risc de concentració, Banc Sabadell disposa d'una sèrie d'eines i polítiques específiques:

- Mètriques quantitatives del *risk appetite statement* i el seu seguiment posterior com a mètriques de primer nivell.
- Límits individuals a riscos o clients considerats com a rellevants fixats per la Comissió Executiva.

- Delegacions que obliguen al fet que les operacions dels clients més rellevants siguin aprovades pel Comitè d'Operacions de Crèdit o fins i tot per la Comissió Executiva.

Exposició en clients o grans riscos

El 31 de desembre de 2015, no hi havia acreditats amb un risc concedit que individualment superés el 10% dels recursos propis del grup.

Risc de país: exposició geogràfica del risc de crèdit

El risc de país és aquell que concorre en els deutes d'un país globalment considerats com a conseqüència de raons inherents a la sobirania i a la situació econòmica d'un país, és a dir, per circumstàncies diferents del risc de crèdit habitual. Es manifesta amb la incapacitat eventual d'un deutor per afrontar les seves obligacions de pagament en divises davant de creditors externs, entre altres motius, perquè el país no permet l'accés a la divisa, perquè no es pot transferir, per la ineficàcia de les accions legals contra el prestatari per raons de sobirania, o per situacions de guerra, expropiació o nacionalització.

El risc de país no tan sols afecta els deutes contrets amb un estat o amb entitats garantides per aquest, sinó el conjunt de deutors privats pertanyents a aquest estat i que per causes alienes a la seva pròpia evolució o decisió experimenten una incapacitat general per fer front als seus deutes.

No hi ha restriccions significatives (com ara restriccions estatutàries, contractuals i reguladores) sobre la

capacitat per accedir o utilitzar els actius i liquidar els passius del grup, sempre que l'entitat compleixi amb els requeriments reguladors que s'estableixin a cada país.

Per a cada país s'estableix un límit de risc, que s'aplica a tot el grup Banc Sabadell. Aquests límits els aprova la Comissió Executiva i òrgans de decisió corresponents segons les delegacions, i són objecte de seguiment continu amb l'objectiu de detectar amb anticipació qualsevol deteriorament en les perspectives econòmiques, polítiques o socials de cada país.

Per a la gestió del risc de país s'utilitzen diferents indicadors i eines: *ratings*, CDS, indicadors macroeconòmics, etc.

Exposició al risc sobirà

El desglossament, per tipus d'instruments financers, de l'exposició al risc sobirà, amb el criteri requerit per l'Autoritat Bancària Europea (d'ara endavant, EBA per les sigles en anglès), el 31 de desembre de 2015 s'exposa en el gràfic G15.

Risc de contrapart

La filosofia de la gestió de riscos de contrapart és consistent amb l'estratègia del negoci, i cerca en tot moment la creació de valor, a través de la utilització eficient del capital assignat a les unitats de negoci. Per fer-ho, s'han establert criteris estrictes de gestió del risc de contrapart derivat de l'activitat en mercats financers, que

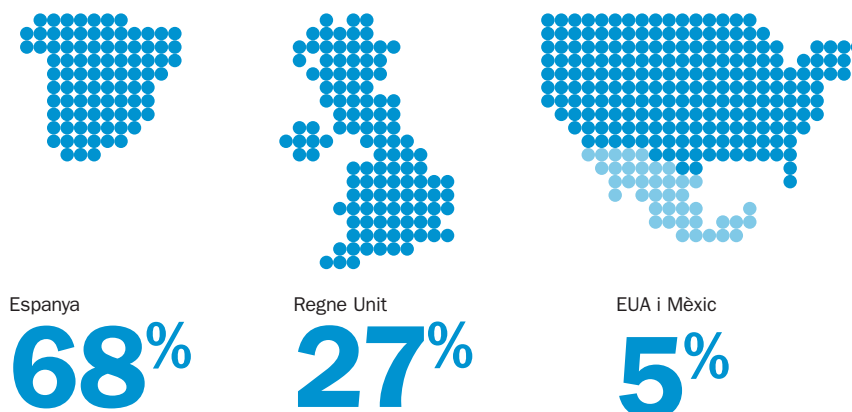
En milions d'euros

31/12/2015					
	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del món	TOTAL
Entitats de crèdit	4.394,88	4.128,43	655,93	382,85	9.562,09
Administracions públiques	14.979,84	8.671,84	3.289,08	35,42	26.976,18
Administració central	10.208,89	8.653,70	3.289,08	35,42	22.187,09
Resta	4.770,95	18,14	—	—	4.789,09
Altres institucions financeres	3.720,61	304,73	1.083,59	86,40	5.195,33
Societats no financeres i empresaris individuals	57.281,42	3.538,60	6.818,51	379,12	68.017,65
Construcció i promoció immobiliària	6.646,22	99,76	268,45	0,37	7.014,80
Construcció d'obra civil	1.876,89	16,78	19,72	3,46	1.916,85
Resta de finalitats	48.758,31	3.422,06	6.530,34	375,29	59.086,00
Grans empreses	22.333,34	2.447,84	4.748,99	296,68	29.826,85
Pimes i empresaris individuals	26.424,97	974,22	1.781,35	78,61	29.259,15
Resta de llars i ISFLSH	40.366,74	37.990,20	1.546,91	692,09	80.595,94
Habitatges	31.926,68	34.916,46	1.513,35	660,44	69.016,93
Consum	5.607,39	1.882,20	18,32	18,58	7.526,49
Altres finalitats	2.832,67	1.191,54	15,24	13,07	4.052,52
Menys: Correccions de valor per deteriorament d'actius no imputades a operacions concretes	—	—	—	—	345,11
TOTAL	120.743,49	54.633,80	13.394,02	1.575,88	190.002,08

T3 Distribució de la concentració de riscos per activitat a tot el món

El 32% del crèdit *performing* es troba fora d'Espanya.

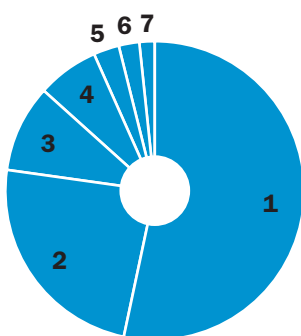
G14

tendeixen a garantir la integritat del capital del grup Banc Sabadell.

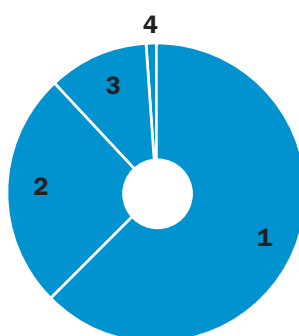
El grup Banc Sabadell disposa d'un sistema d'avaluació i de gestió d'aquests riscos que permet un seguiment i control diari del compliment de límits aprovats. Els gràfics G16 i G17 mostren la distribució del risc de contrapart per zona geogràfica i qualificació creditícia.

A més a més, a fi de mitigar l'exposició al risc de contrapart, Banc Sabadell manté acords de compensació CSA (*credit support annex*) i GMRA (*global master repurchase agreement*), negociats amb la majoria de contraparts i que, a través de l'aportació de col·laterals, permeten que el risc incorregut es redueixi de manera significativa, segons que s'ha comentat anteriorment.

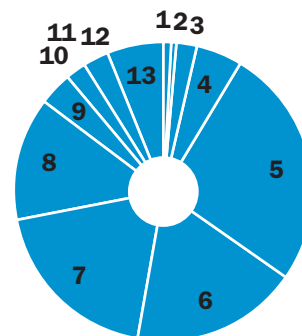
G15 Desglossament de l'exposició al risc sobirà

1	Espanya	53,5%
2	Itàlia	23,9%
3	Estats Units	9,5%
4	Regne Unit	6,7%
5	Portugal	2,7%
6	Mèxic	2,3%
7	Resta del món	1,4%

G16 Distribució del risc de contrapart (per zona geogràfica)

1	1 Zona euro	62,6%
2	2 Resta d'Europa	25,6%
3	3 EUA i Canadà	10,9%
4	4 Resta del món	0,9%

G17 Distribució del risc de contrapart per ràting (en percentatge)

1	AAA / Aaa	1,0%
2	AA+ / Aa1	0,6%
3	AA / Aa2	2,1%
4	AA- / Aa3	5,0%
5	A+ / A1	26,2%
6	A / A2	18,1%
7	A- / A3	19,0%
8	BBB+ / Baa1	13,3%
9	BBB / Baa2	3,8%
10	BBB- / Baa3	2,2%
11	BB+ / Ba1	0,0%
12	BB / Ba2	2,7%
13	Resta	6,0%

Actius compromesos en activitats de finançament

Al tancament de 2015 hi ha certs actius financers compromesos en operacions de finançament, és a dir, aportats com a col·lateral o garantia respecte a certs passius. Aquests actius corresponen principalment a préstecs vinculats a l'emissió de cèdules hipotecàries, cèdules territorials o bons de titulització a llarg termini (vegeu la nota 21 i els annexos III i IV dels comptes anuals consolidats de 2015). La resta d'actius compromesos són valors representatius de deute que són lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, els col·laterals pignorat (préstecs o instruments de deute) per accedir a determinades operacions de finançament amb bancs centrals i tota mena de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

D'altra banda, el banc ha utilitzat part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius a diferents fons de titulització creats amb aquesta finalitat. D'acord amb el que regula la normativa vigent, les titulitzacions en què no s'hagi produït una transferència substancial del risc no es poden donar de baixa del balanç (vegeu el detall dels fons de titulització en l'Annex II dels comptes anuals consolidats de 2015).

Vegeu més informació sobre els programes de finançament en el mercat de capitals a continuació, en risc de liquiditat.

Risc de liquiditat

Definició

El risc de liquiditat apareix per la possibilitat d'incórrer en pèrdues a causa de la incapacitat d'atendre els compromisos de pagament, encara que sigui de manera temporal, perquè no es disposa d'actius líquids o no es pot accedir als mercats per obtenir refinançament a un preu raonable. Aquest risc es pot derivar per motius sistèmics o particulars de l'entitat.

El grup està exposat a requeriments diaris dels seus recursos líquids disponibles per les mateixes obligacions contractuals dels instruments financers que negocia, com ara venciments de dipòsits, disposicions de crèdits, liquidacions d'instruments derivats, etc. L'experiència mostra, però, que acaba sent requerit un import mínim, fet que, a més a més, és predictable amb un alt nivell de confiança.

En aquest àmbit, el grup Banc Sabadell té com a objectiu mantenir uns actius líquids i una estructura de finançament que, d'acord amb els seus objectius estratègics i sobre la base del seu *risk appetite statement*, li permeti atendre amb normalitat els seus compromisos de pagament a un cost raonable, ja sigui en condicions de normalitat o en una situació d'estrès provocada tant per factors sistèmics com idiosincràtics.

Per complir amb aquests objectius, l'estratègia actual de gestió del risc de liquiditat del grup es basa en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci detallista del grup i els objectius estratègics definits:

- Implicació del Consell d'Administració i de l'alta direcció en la gestió i el control del risc de liquiditat i finançament.
- Clara segregació de funcions entre les diferents àrees dins de l'organització, amb una delimitació clara entre les tres línies de defensa, que proporciona independència en la valoració de posicions i en el control i l'anàlisi de riscos.
- Sistema de gestió de liquiditat descentralitzat per a les unitats més rellevants, però amb un sistema de supervisió i gestió del risc centralitzat.
- Processos sòlids d'identificació, mesurament, gestió, control i informació sobre els diferents riscos de liquiditat i finançament a què es troba sotmès el grup.
- Existència d'un sistema de preus de transferència per traslladar el cost de finançament.
- Estructura de finançament equilibrada, basada fonamentalment en dipòsits de la clientela.
- Base àmplia d'actius líquids no compromesos i immediatament disponibles per generar liquiditat que componen la primera línia de defensa del grup.
- Diversificació de les fonts de finançament, amb recurs controlat al finançament majorista a curt termini i sense dependència de proveïdors de fons individuals.
- Autofinançament de les filials bancàries estrangeres rellevants.
- Vigilància del grau d'*encumbrance* del balanç del grup.
- Manteniment d'una segona línia de liquiditat que inclou la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials.
- Disponibilitat d'un pla de contingència de liquiditat.

Gestió de la liquiditat

La gestió de la liquiditat a Banc Sabadell té com a objectiu garantir el finançament de l'activitat comercial a un cost i termini adequats, tot minimitzant el risc de liquiditat. Els últims anys, la política de finançament de l'entitat s'ha enfocat a generar *gap* de liquiditat del negoci comercial, a reduir el finançament total en mercats majoristes (que pujava a 27.436 milions d'euros al tancament de 2015) i a incrementar la posició de liquiditat del banc.

Com a polítiques bàsiques s'estableix que totes les unitats de gestió han de complir amb els requeriments reguladors locals i amb els límits interns. Aquests límits s'estableixen a primer nivell per al perímetre consolidat del grup Banc Sabadell i com a límits de gestió per a cada una de les unitats de gestió. Així mateix, s'estableixen uns límits individuals per unitat de gestió homogenis que es basen en les particularitats de negoci i risc de cada jurisdicció. Aquests límits, pel que fa al grup o a la unitat de gestió, segons que s'escaigui, s'estableixen per a les variables següents:

- Garanties col·laterals en pòlissa del Banc d'Espanya: S'estableix un valor mínim que es pot obtenir mitjançant actius descomptables en el conjunt de bancs centrals nacionals del Sistema Europeu de Bancs Centrals.
- Cobertura coeficient de caixa: La posició acumulada de la cobertura de reserves mínimes de tots els bancs del grup en qualsevol dia se situarà entre el següent límit superior i inferior:
 - 1 Saldo mínim en compte del Banc d'Espanya.
 - 2 Indicador de seguiment del saldo diari acumulat màxim.
 - 3 Límit inferior del saldo diari acumulat.
- Matriu de sensibilitats per termini i producte: Per a la gestió operativa de la liquiditat es pot incórrer en un cert risc d'interès que es limita per a cada termini i producte a través d'una matriu de sensibilitat màxima.
- Nivell màxim de necessitats de finançament del balanç comercial.
- Indicador de compromisos no disposats: S'estableix un valor màxim del conjunt de pòlisses de crèdit, línies de targetes de crèdit, línies de descompte i hipoteques personals formalitzades i, per tant, que representen un compromís davant d'un tercer, pendents de disposar. El control d'aquest indicador s'efectua de manera mensual.
- Actius líquids disponibles: S'haurà de disposar en tot moment d'actius d'alta qualitat, segons la definició de la ràtio normativa LCR (*liquidity coverage ratio*), pel que exigeix la mateixa norma més un coixí de gestió sobre les sortides netes en 30 dies establertes per aquesta ràtio.
- Línies interbancàries: Igualment, per al finançament en mercats majoristes s'estableixen les línies amb contrapartides bancàries i cambres de compensació.
- *Survival horizon*: L'entitat ha de disposar d'un coixí d'actius líquids suficients per afrontar un període d'estrès, de manera que pugui estar sense captar liquiditat i sense que això afecti el seu correcte funcionament durant un període mínim d'un any.
- *Loan to deposit* (LTD): S'estableix un nivell objectiu de LTD que garanteixi l'estabilitat en l'estructura de finançament del grup.

El grup, en relació amb la gestió de la liquiditat, segueix una estructura basada en unitats de gestió de la liquiditat (UGL). Cada UGL és responsable de la gestió de la seva liquiditat i de fixar les seves pròpies mètriques de control del risc de liquiditat, en coordinació amb les funcions corporatives del grup. Actualment, les UGL són Banc Sabadell (inclou OFEX), Sabadell United Bank (SUB), Banc Sabadell d'Andorra (BSA), Banc Sabadell Mèxic i TSB.

Eines/mètriques de seguiment i control de la gestió del risc

Les eines bàsiques de gestió i mesurament del risc de liquiditat són:

- Informació relativa a saldos diaris d'actius i passius.
- Informació de la situació d'actius líquids i segones línies de liquiditat prenent com a base l'import disponible d'actius descomptables al BCE i la capacitat de generar-los. A més a més, Banc Sabadell analitza la fortalesa de la seva cartera d'actius líquids com a actius descomptables al BCE mitjançant una anàlisi de sensibilitat de la base d'actius elegibles en diferents escenaris combinats de caigudes de *rating* i impactes en els preus de mercat dels actius. El resultat d'aquest objectiu és comprovar que la base d'actius elegibles de l'entitat és prou forta per garantir que l'entitat manté suficients actius elegibles disponibles, atesa la seva posició actual amb el BCE.
- Informació de venciments dels finançaments en els mercats financers majoristes a curt, mitjà i llarg termini.
- Exercicis periòdics de *stress test*. Banc Sabadell realitza periòdicament un exercici d'estrès centrant-se en la posició de l'entitat en el mercat institucional, en què es considera un tancament prolongat dels mercats de capitals i interbancari combinat amb una fugida de dipòsits de les institucions i empreses que gestionen la seva tresoreria de manera professional. Aquests exercicis d'estrès fixen un horitzó de supervivència (*survival horizon*), que indica el període en què l'entitat pot estar sense captar liquiditat sense que afecti el seu correcte funcionament, i permet garantir que l'entitat manté un coixí d'actius líquids suficients per fer front al saldo net d'entrades i sortides en una situació d'estrès. Complementàriament a aquest exercici, el banc porta a terme un exercici d'estrès que, a diferència de l'anterior i de manera addicional, té en compte la completa disposició de tots els disponibles del banc durant el període d'un mes, la sortida d'un 7,5% de la base de dipòsits de la clientela detallista (llars i pimes), d'un 15% de la base de dipòsits d'administracions públiques i empreses en el període d'un mes i la no-renovació de tots els valors col·locats a la clientela detallista. A més a més, Banc Sabadell elabora mensualment un pla de contingència en què es consideren dues situacions diferents d'estrès de liquiditat: el cas d'una crisi sistèmica i el d'una crisi específica de Banc Sabadell. Aquest pla de contingència considera la capacitat d'emissió del banc en el mercat de capitals en cadascun dels escenaris, així com tots els actius en el balanç susceptibles de generar liquiditat, i estableix per a cada classe d'actius, i en funció de l'escenari de crisi, el percentatge que es podria fer líquid en el termini d'una setmana i un mes, per obtenir així la liquiditat contingent de l'entitat en una situació de crisi de liquiditat.
- *Early warning indicators* (EWI). Banc Sabadell ha dissenyat i implementat un sistema d'alertes

S'ha continuat generant *gap* de liquiditat del negoci comercial i reduint el finançament total en els mercats majoristes i l'increment de la posició de liquiditat.

primerenques que permeten identificar tensions que hi pugui haver en els mercats de capitals i en la mateixa estructura de finançament del grup que posin en perill la posició de liquiditat. Aquests EWI fixen uns límits per a diferents variables financeres de l'entitat, de manera que, un cop sobrepassats aquests límits, l'entitat s'ha de plantejar prendre diferents mesures i accions correctives per tal de preservar la liquiditat del grup.

- Informació general de la situació en els mercats financers: emissions, *spreads*, informes d'agències externes de qualificació, etc.

El marc de *reporting* i control del risc dels límits de gestió del risc de liquiditat inclou:

- Supervisió dels riscos de liquiditat en l'àmbit global calculant de manera independent les mètriques de gestió de risc dins dels sistemes de riscos.
- Definir les metodologies de mesurament de riscos i comprovar el correcte funcionament dels sistemes de mesurament i control.
- Seguiment diari dels indicadors i límits de risc reportant a les diferents unitats de gestió (Direcció de Tresoreria i Mercat de Capitals i Direcció de Gestió Financera).
- Control i anàlisi sistemàtica del consum de límits, identificant els incompliments i activant els protocols necessaris per a la seva correcció.
- Establir i generar el marc d'informació necessari per a l'òptim seguiment i control dels límits de gestió del risc.

Estratègia de finançament i evolució de la liquiditat el 2015

La font principal de finançament del grup és la base de dipòsits a la clientela (principalment comptes a la vista i dipòsits a termini captats a través de la xarxa comercial), complementada amb el finançament via mercat interbancari i mercats de capitals en què l'entitat manté vius diferents programes de finançament a curt i llarg termini amb l'objectiu d'assolir un nivell de diversificació adequat per tipus de producte, termini i inversor. L'entitat també manté una cartera diversificada d'actius líquids

majoritàriament elegibles com a col·lateral per a les operacions de finançament amb el Banc Central Europeu (BCE).

Recursos de clients en el balanç

El 31 de desembre de 2015, els recursos de clients en el balanç presenten un saldo de 131.489 milions d'euros, respecte d'un saldo de 94.461 milions d'euros al tancament de 2014 i de 94.497 milions d'euros al tancament de 2013 (39,2% d'increment el desembre de 2015 respecte al desembre de 2014 com a resultat de l'adquisició de TSB el juny de 2015 i -0,04% de disminució el desembre de 2014 respecte al desembre de 2013). L'any 2015 s'ha continuat amb el moviment de saldos des de dipòsits a termini a comptes a la vista i a fons d'inversió, com a resultat de l'evolució decreixent dels tipus d'interès. El 31 de desembre de 2015, el saldo dels comptes a la vista (comptes corrents i comptes d'estalvi) totalitzava 84.536 milions d'euros (+95,3%), en detriment dels dipòsits a termini, que van presentar una caiguda de l'11,7% (T4).

Vegeu el detall dels recursos de clients fora del balanç, gestionats pel grup, i els comercialitzats però no gestionats en la nota 31 dels comptes anuals consolidats de 2015.

Els dipòsits de l'entitat es comercialitzen a través de les següents unitats/societats de negoci del grup (Banca Comercial, Banca Corporativa i Negocis Globals, Banca Privada, SUB i TSB). Vegeu el detall de volums d'aquestes unitats de negoci en l'apartat de "Resultats per negocis" de l'informe de gestió.

Durant l'any 2015 s'ha estabilitzat la generació de *gap* comercial, i ha continuat, encara que de manera més moderada, amb la tendència positiva observada els últims anys, fet que ha permès, d'una banda, continuar amb la política de l'entitat de refinançar parcialment els venciments en mercat de capitals, i al mateix temps, amb la pauta de reducció de la ràtio *loan to deposit* (LTD) del grup (des d'un 147% al tancament de 2010 fins a un 106,5% al tancament de 2015). L'evolució de la ràtio durant l'any també ha estat afavorida per la incorporació de TSB el juny de 2015, amb una estructura de finançament principalment concentrada en dipòsits a la clientela. Per calcular la ràtio *loan to deposit* (LTD) es computa en el numerador la inversió creditícia neta ajustada pel finançament subvencionat i en el denominador el finançament detallista.

En milions d'euros

	2015	3 mesos	6 mesos	12 mesos	>12mesos	Sense venc.
Total recursos de clients en el balanç (*)	131.489	8,7%	8,0%	12,7%	6,3%	64,3%
Dipòsits a termini	42.947	25,2%	22,5%	34,6%	17,7%	0,0%
Comptes a la vista	84.536	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Emissions detallistes	4.006	15,9%	21,6%	46,4%	16,1%	0,0%

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-repos) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

T4 Recursos de clients en el balanç per venciments

En milions d'euros

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	>2022	Saldo viu
Bons i cèdules hipotecàries	2.876	2.022	1.561	1.124	2.172	2.013	1.859	13.628
Emissions avalades	—	1.058	—	—	—	—	—	1.058
Deute sènior	1.412	—	100	—	—	—	25	1.537
Deute subordinat i preferents	299	66	—	—	425	565	33	1.388
Altres instruments financers a mitjà i llarg termini	—	—	18	—	—	10	6	34
Total	4.587	3.146	1.679	1.124	2.597	2.589	1.923	17.645

T5 Venciments de les emissions dirigides a inversors institucionals per tipus de producte

Mercat de capitals

Resultat del procés de despallanquejament que ha experimentat l'entitat i de l'èxit en la captació de dipòsits, el percentatge de finançament en mercats majoristes ha anat minvant els últims anys. Al tancament de 2015, el saldo viu de finançament en mercat de capitals era de 27.436 milions d'euros, que sense tenir en compte TSB pujava a 22.961 milions respecte d'un saldo de 23.106 milions al tancament de 2014. Per tipus de producte, el desembre de 2015, 13.628 milions d'euros de l'import total col·locat en el mercat de capitals corresponien a cèdules hipotecàries; 2.816 milions, a pagarés i ECP col·locats a inversors majoristes; 2.595 milions, a deute sènior (dels quals 1.058 corresponen a operacions amb aval de l'Estat provinents de la integració de Banco CAM); 1.388 milions, a emissions de deute subordinat i participacions preferents; 6.974 milions d'euros, a bons de titulització col·locats en el mercat (dels quals 3.951 milions d'euros corresponen a TSB), i 34 milions d'euros, a altres instruments financers a mitjà i llarg termini (T5).

El grup Banc Sabadell fa actuacions i manté actius diversos programes de finançament en els mercats de capitals, amb l'objectiu de diversificar les diferents fonts de liquiditat.

En relació amb el finançament a curt termini, l'entitat manté un programa de pagarés d'empresa i un programa d'euro commercial paper (ECP):

- Programa de pagarés d'empresa: Aquest programa regula les emissions de pagarés i està dirigit a inversors

institucionals i detallistes. El 5 de març de 2015 es va registrar a la CNMV el programa de pagarés d'empresa de 2015 de Banc Sabadell, amb un límit d'emissió de 6.000 milions d'euros ampliables fins a 9.000 milions. El saldo viu del programa de pagarés ha augmentat durant l'any, tant el saldo viu col·locat entre inversors no qualificats com a la clientela institucional. El 31 de desembre el saldo viu era de 3.661 milions d'euros (net dels pagarés subscrits per empreses del grup) respecte als 2.745 milions el 31 de desembre de 2014.

- Programa d'euro commercial paper (ECP), adreçat a inversors institucionals, amb el qual s'emeten valors a curt termini en diferents divises: euros, dòlars americans i lliures. El 18 de desembre de 2015 Banc Sabadell va renovar el seu programa per un import nominal màxim de 3.500 milions d'euros. Aquest programa s'ha incrementat des de 165,2 milions d'euros al tancament de 2014 fins a 275,9 milions el 31 de desembre de 2015.

En relació amb el finançament a mitjà i llarg termini, l'entitat manté els següents programes vius:

- Programa d'emissió de valors no participatius registrat a la CNMV (programa de renda fixa): Aquest programa regula les emissions de bons i obligacions, simples i subordinades, i cèdules hipotecàries i territorials i bons estructurats efectuades segons la legislació espanyola a través de la CNMV i dirigides a inversors tant nacionals com estrangers. El límit disponible per

a noves emissions en el programa d'emissió de valors no participatius de 2015 de Banc Sabadell el 31 de desembre de 2015 era de 6.145,8 milions d'euros (el 31 de desembre de 2014 el saldo viu en el programa de renda fixa de 2014 era de 5.912,7 milions d'euros).

Durant el 2015, Banc Sabadell ha realitzat emissions sota el programa de renda fixa vigent en cada moment per un total de 10.354,2 milions d'euros, entre emissions retingudes i col·locades. Al llarg de l'any, l'entitat ha accedit al mercat en diferents ocasions aprofitant les finestres de liquiditat disponibles. Concretament, Banc Sabadell va fer dues emissions públiques de cèdules hipotecàries a cinc anys el maig i l'octubre de 2015 per un total de 750 i 1.000 milions d'euros, respectivament; dues emissions de cèdules hipotecàries a vuit anys per un import conjunt de 300 milions d'euros, subscrites íntegrament pel Banc Europeu d'Inversions (BEI); deu emissions de deute sènior a un termini entre un i dos anys per un import total de 2.750 milions d'euros, i nou emissions de bons estructurats per un total de 111 milions d'euros i terminis compresos entre un i cinc anys. En el context actual de mercat, l'entitat tindria capacitat per emetre en diferents formats i terminis.

- Titulització d'actius: Des de l'any 1993 el grup ha estat molt actiu en aquest mercat i ha participat en diversos programes de titulització, en alguns casos conjuntament amb altres entitats de màxima solvència, cedint préstecs hipotecaris, préstecs a petites i mitjanes empreses, préstecs al consum i drets de crèdit derivats de contractes d'arrendaments financers.

Actualment, hi ha 35 operacions de titulització d'actius vives (incloent-hi les titulitzacions de Banco Guipuzcoano, Banco CAM, BMN, Banco Gallego i TSB), si bé una part dels bons emesos van ser retinguts per l'entitat com a actius líquids elegibles per a operacions de finançament amb el Banc Central Europeu i la resta dels bons es van col·locar en el mercat de capitals. Al tancament de 2015, el saldo de bons de titulització col·locats en el mercat era de 6.974,4 milions d'euros.

Per raons d'eficiència, durant el 2015 s'han cancel·lat anticipadament set operacions de titulització amb saldos vius relativament reduïts (vegeu més detall d'informació sobre els fons de titulització en l'Annex II de la memòria).

En termes generals, el 2015 el to en els mercats ha estat positiu, tot i que hi ha hagut diferents episodis de volatilitat que han redundat en tensions i, fins i tot, en un tancament de mercats durant períodes relativament prolongats. En el conjunt del sistema no s'han refinançat gran part dels venciments en el mercat, fet que, juntament amb les mesures d'estímul del BCE a l'economia de l'últim trimestre de 2014, ha redundat en un excés de liquiditat.

Banc Sabadell ha participat en aquestes mesures d'estímul del BCE acudint, tant el 2014 com el 2015, a les subhastes de liquiditat a quatre anys amb objectiu específic (TLTRO o targeted longer-term refinancing

operations) per un import total d'11.000 milions d'euros. L'entitat també ha participat en el Programa de compra de cèdules hipotecàries (CBPP3) posat en marxa pel Banc Central Europeu.

L'excés de liquiditat en el mercat, en combinació amb un escenari de tipus negatius a curt termini, ha abaratit els finançaments en repo respecte a altres alternatives. El 31 de desembre de 2015, l'import net del finançament repo en termes nominals pujava a 5.303 milions d'euros.

Actius líquids

A més d'aquestes fonts de finançament, Banc Sabadell manté un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuais necessitats de liquiditat (T6).

En el cas de TSB, la primera línia de liquiditat el 31 de desembre de 2015 està composta principalment per *gilts* per un import de 1.718 milions d'euros i un excés de reserves al Banc Central d'Anglaterra (BoE) de 3.383 milions d'euros.

No hi ha imports significatius d'efectiu i equivalents que no estiguin disponibles per ser utilitzats pel grup.

A més de la primera línia de liquiditat, l'entitat manté un coixí d'actius hipotecaris i préstecs a administracions públiques elegibles com a col·lateral de cèdules hipotecàries i territorials, respectivament, que al tancament de 2015 afegien 7.376 milions en termes de capacitat d'emissió de noves cèdules pròpies elegibles com a col·lateral per al descompte en el BCE. Al tancament de 2015, la liquiditat disponible pujava a 29.623 milions d'euros en import efectiu, corresponent a l'import de la primera línia de liquiditat més la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials de l'entitat al tancament de l'any.

Compliment dels coeficients reguladors

El grup Banc Sabadell ha inclòs dins la seva gestió de liquiditat el seguiment de la nova ràtio de cobertura de liquiditat a curt termini o LCR (*liquidity coverage ratio*) i la ràtio de finançament estable neta o NSFR (*net stable funding ratio*), i ha reportat al regulador la informació requerida en base mensual i trimestral, respectivament. El mesurament de la liquiditat basant-se en aquestes mètriques forma part del control del risc de liquiditat en el conjunt de les UGL.

En relació amb la ràtio LCR, des de l'1 d'octubre de 2015 el mínim exigible reguladorament és el 60%, nivell àmpliament superat per totes les UGL de l'entitat, en què destaquen els casos de TSB i BS Espanya amb uns nivells de LCR molt folgats. Pel que fa al grup, la ràtio LCR de l'entitat s'ha situat de manera permanent i estable al llarg de l'any àmpliament per sobre del 100%.

Pel que fa a la ràtio NSFR, encara està en fase d'estudi i definició final. La data prevista d'implementació és el gener de 2018 i, igual que en la ràtio LCR, està previst un període d'aplicació gradual. Tanmateix, el banc ja ha implantat el seguiment d'aquesta ràtio com a mètrica de liquiditat per a les UGL.

	2015
Cash (*) + Posició neta interbancari	4.016
Disponible en pòlissa	4.349
Actius pignorats en pòlissa (**)	15.899
Saldo disposat de pòlissa del Banc d'Espanya (***)	11.550
Actius elegibles pel BCE fora de pòlissa	10.785
Altres actius negociables no elegibles pel banc central (****)	3.097
Total actius líquids disponibles	22.247

(*) Excés de reserves en bancs centrals.

(**) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada del BCE per a operacions de política monetària.

(***) Dels quals 11.000 corresponen, el 2015, a les subhastes de liquiditat del BCE a quatre anys amb objectiu específic (TLTRO o *targeted longer-term refinancing operations*).

(****) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada de la ràtio liquidity coverage ratio (LCR). Inclou renda fixa considerada com a actiu d'alta qualitat i liquiditat segons l'LCR (HQLA) i altres actius negociables de diferents entitats del grup.

Atesa l'estructura de finançament de l'entitat, amb un gran pes de dipòsits de la clientela i la majoria del finançament en el mercat centrada en el mitjà/llarg termini, l'entitat s'ha mantingut de manera estable en nivells àmpliament superiors al 100%.

Risc de mercat

Aquest risc es defineix com el que sorgeix davant l'eventualitat d'incórrer en pèrdues de valor de mercat en les posicions mantingudes en actius financers, a causa de la variació de factors de risc pels quals són afectats els seus preus o cotitzacions, les seves volatilitats o les correlacions entre ells (per exemple, renda variable, tipus d'interès o tipus de canvi).

Aquestes posicions generadores de risc de mercat es mantenen habitualment per la mateixa gestió de negocis d'intermediació de tresoreria o mercats de capitals o pel manteniment de posicions pròpies de caràcter discrecional.

També es pot generar pel mer manteniment de posicions globals de balanç (també denominades “de caràcter estructural”) que en termes nets queden obertes. En aquest últim cas, el grup tracta sota el sistema de gestió i supervisió de riscos de mercat la posició de risc de canvi estructural. Altres riscos de mercat de caràcter estructural motivats per factors com ara els tipus d'interès o de liquiditat es tracten en els apartats corresponents.

El sistema d'admissió, gestió i control de risc de mercat es basa en l'establiment de límits per a posicions expressament assignades i l'aprovació d'operacions de cada unitat de negoci, de tal manera que les diferents unitats de gestió tenen l'obligació de gestionar les seves posicions sempre dins els límits concedits i l'aprovació de les operacions per part de riscos.

La variació de preus de les matèries primeres no ha tingut impacte en l'exercici, atès que el grup

manté exposicions residuals, tant directes com en actius subjacents.

Activitat de negociació

El mesurament del risc de mercat s'efectua utilitzant la metodologia VaR i stressed VaR, que permet l'homogeneïtzació dels riscos dels diferents tipus d'operacions en els mercats financers.

El VaR proporciona una estimació de la pèrdua màxima potencial que presenta una posició a causa d'un moviment advers, però normal, d'algun dels paràmetres identificats que influeixen en el risc de mercat. Aquesta estimació s'expressa en termes monetaris i està referida a una data concreta, a un determinat nivell de confiança i a un horitzó temporal especificat. Per fer-ho, es tenen en compte els diferents nivells dels factors de risc de mercat.

La fiabilitat de la metodologia VaR utilitzada es comprova mitjançant tècniques de *backtesting*, amb les quals es verifica que les estimacions de VaR estan dins el nivell de confiança considerat.

L'*stressed* VaR es calcula com el VaR, però amb una finestra històrica de variacions dels factors de risc en situació d'estrès de mercat. La supervisió es complementa amb exercicis de simulació específics i amb escenaris de situacions extremes de mercat (*stress testing*), en què s'analitzen els impactes de diferents escenaris històrics i teòrics en les carteres, i també amb el càlcul de resultats de gestió, que s'utilitzen per seguir els límits *stop-loss*.

El seguiment del risc de mercat s'efectua diàriament i es reporta als òrgans de control sobre els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts per la Comissió de Control de Riscos per a cada unitat de gestió (límits basant-se en nominal, VaR i sensibilitat, segons els casos). Això permet percebre variacions en els nivells de risc i conèixer la contribució dels factors de risc de mercat.

El control de riscos es complementa amb exercicis

de simulació específics i amb escenaris de situacions extremes de mercat (*stress testing*), que proporcionen el perfil de risc de les posicions. Per tant, l'ús d'aquesta metodologia no suposa la restricció de poder incórrer en pèrdues superiors als límits fixats, ja que es poden produir moviments significatius de les condicions de mercat que superin els nivells de confiança establerts. La fiabilitat de la metodologia VaR utilitzada es comprova mitjançant tècniques de *backtesting*, amb les quals es verifica que les estimacions de VaR són coherents amb el nivell de confiança considerat.

El risc de mercat per activitat de negociació incorregut en termes de VaR a 1 dia amb 99% de confiança per a l'exercici de 2015 s'exposa en el gràfic G18.

Riscos estructurals de tipus d'interès i tipus de canvi

Risc estructural de tipus d'interès

El risc estructural de tipus d'interès sorgeix com a conseqüència de variacions en els tipus d'interès de mercat que afecten els diferents actius i passius del balanç, que presenten desfasaments temporals per terminis de repreciació o venciment diferents, com és habitual en l'activitat bancària. L'exposició a aquest risc davant moviments inesperats dels tipus d'interès es pot traduir, finalment, en variacions no esperades del marge financer i del valor econòmic.

Les mètriques desenvolupades per al control i seguiment del risc estructural de tipus d'interès del grup estan alineades amb les millors pràctiques del mercat i implementades de manera coherent en totes les unitats de gestió del balanç (UGB) i en el si de cada un dels comitès d'actius i passius locals. L'efecte diversificació entre divises i UGB es té en compte en la presentació de les xifres globals.

En aquest sentit, el grup persegueix dos objectius fonamentals en la gestió del risc de tipus d'interès:

- Optimitzar el marge financer.
- Preservar el valor econòmic del balanç.

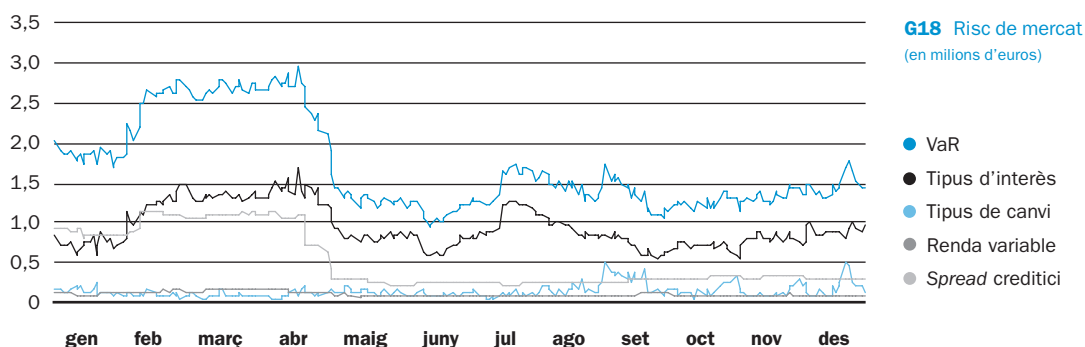
Per assolir aquests objectius i mantenir-se, al seu torn, dins els límits fixats de gana de risc, es fa una gestió activa del balanç tant a través del desenvolupament d'estratègies comercials que proporcionen cobertures naturals com de la contractació d'operacions en el mercat que pretenen minimitzar el nivell de risc assumit.

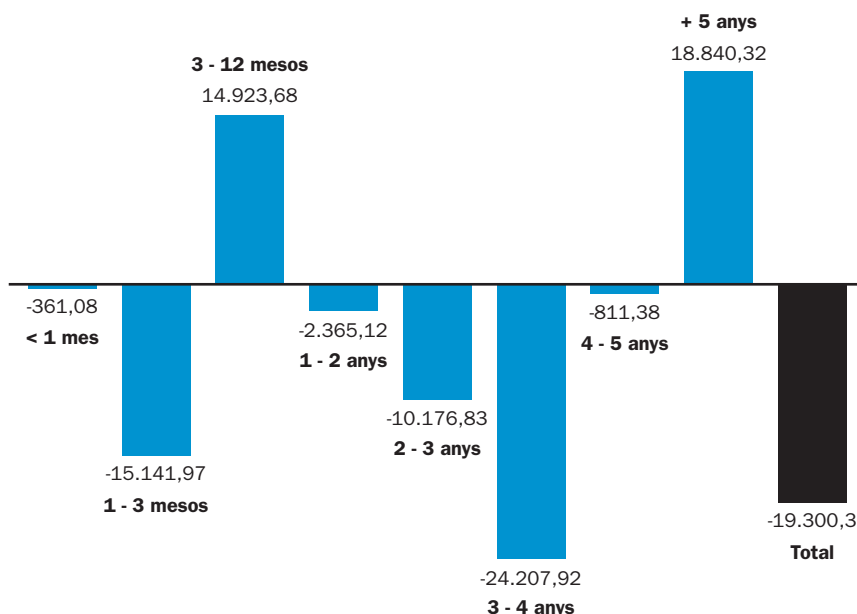
El conjunt de fonts de risc que es té en compte en el procés de control i seguiment depèn de la materialitat de cadascuna d'aquestes en les diferents UGB, i és el següent:

- Risc de repreciació: És el que sorgeix com a conseqüència del diferent ritme amb què els actius i passius renoven el seu tipus d'interès.
- Risc de corba: És el que sorgeix com a conseqüència dels desplaçaments de diferent naturalesa que pot experimentar la corba de tipus d'interès de mercat.
- Risc de base: És el que sorgeix pel moviment desigual o desfasat que poden tenir les diferents corbes de tipus d'interès a què estan referenciades les masses d'actius i passius sensibles del balanç.
- Risc d'opcionalitat: És el que sorgeix com a conseqüència de les característiques contractuals de certs productes i instruments del balanç. L'opcionalitat pot ser explícita, quan està clarament establerta en termes d'una variable observable de mercat, o implícita, quan depèn de consideracions que puguin realitzar els clients. En aquest segon cas es troben les opcions de prepagament i jubilació anticipada.

I les mètriques utilitzades són les següents:

- *Gap* de tipus d'interès (G19): Mesura estàtica que mostra la distribució de venciments i reprens de les masses sensibles del balanç. Per a les masses sense venciment contractual, s'han considerat venciments esperats estimats d'acord amb l'experiència de l'entitat, establint hipòtesis d'estabilitat i remuneració segons la tipologia de producte.
- Sensibilitat del marge financer: Mesura l'impacte a curt i mitjà termini respecte a les variacions dels tipus d'interès. S'obté comparant el marge financer a un

En percentatge

Increment instantani i paral·lel de 100 pb		
Sensibilitat al tipus d'interès	Impacte sobre el marge financer	Impacte sobre el valor econòmic
EUR	(0,1)	(1,1)
GBP	2,0	(0,9)
USD	(0,2)	(1,8)

T7

(*) A causa del nivell actual dels tipus d'interès de mercat, a l'escenari de baixada se li aplica un desplaçament màxim de 100 punts bàsics en cada termini, de manera que el tipus resultant sigui sempre superior o igual a zero.

any en l'escenari base, que seria l'obtingut a partir dels tipus implícits de mercat, i l'obtingut amb moviments paral·lels i instantanis de ± 100 punts bàsics (*), considerant sempre l'escenari més desfavorable.

- Sensibilitat del valor econòmic: Mesura l'impacte a llarg termini respecte a les variacions dels tipus d'interès. S'obté comparant el valor econòmic del balanç en l'escenari base i l'obtingut amb moviments paral·lels i instantanis de ± 100 punts bàsics (*), considerant sempre l'escenari més desfavorable.
- Altres models estadístics i econòmics que estimin les correlacions entre diferents variables de mercat o entre aquestes i el comportament històric observat per la clientela.

En la taula T7 es presenten els nivells de risc de tipus d'interès en termes de sensibilitat de les principals divises del grup al tancament de 2015:

Com a instruments de cobertura del risc, es contracten derivats en els mercats financers, principalment permutes de tipus d'interès (IRS), considerats de cobertura a efectes comptables. S'utilitzen dues macrocobertures diferenciades:

- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de fluxos d'efectiu, l'objectiu de la qual és reduir la volatilitat del marge per variacions de tipus d'interès per a un horitzó temporal d'un any.
- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de valor raonable, l'objectiu de la qual és el manteniment del valor econòmic de les masses cobertes, constituïdes per actius i passius a tipus d'interès fix.

Les partides del balanç comptabilitzades a cost amortitzat no presenten ajustos de valoració associats a variacions de tipus d'interès. D'altra banda, per als actius financers classificats en actius financers disponibles per a la venda valorats a valor raonable, ha tingut més impacte la variació de les primes de risc que la caiguda de tipus d'interès produïda durant aquest exercici.

Risc estructural de tipus de canvi

El risc de tipus de canvi estructural sorgeix per l'eventualitat que variacions dels tipus de canvi de mercat entre les diferents divises puguin generar pèrdues per les inversiions financeres i per les inversions permanents en oficines i filials estrangeres amb divises funcionals diferents de l'euro.

El seguiment del risc de canvi s'efectua diàriament, i es reporten als òrgans de control els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts per la Comissió de Riscos.

La Direcció Financera, a través del COAP, dissenya i executa les estratègies de cobertura de la posició estructural en divisa amb l'objectiu prioritari de minimitzar l'impacte negatiu en les ràtios de capital –CET1– per fluctuacions en els tipus de canvi.

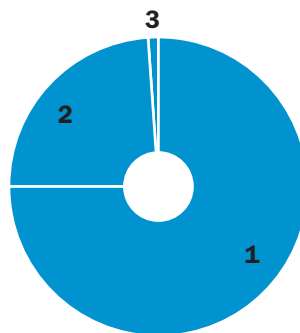
La Direcció de Risc de Mercat i la Direcció d'Auditoria i Control monitoren i reporten al Comitè de Riscos i al Comitè d'Auditoria i Control, respectivament, el compliment i l'efectivitat dels objectius i les polítiques del grup.

El contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera, classificats per la seva naturalesa, mantinguts pel grup el 31 de desembre de 2015, es mostra en el gràfic G20.

La posició neta d'actius i passius en divisa inclou la posició estructural de l'entitat valorada a canvi històric en què s'inclouen 1.656 milions d'euros corresponents a les participacions permanents en divisa GBP i 734 milions d'euros a les participacions permanents en divisa USD. El net d'actius i passius valorats a canvi *fixing* està cobert amb operacions de *forwards* i opcions en divisa seguint la política de gestió de riscos del grup, i queda en total una posició neta oberta el 31 de desembre de 2015 per un import de 58 milions d'euros.

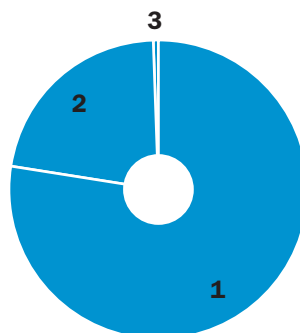
Al tancament de l'exercici de 2015, la sensibilitat de l'exposició patrimonial per una depreciació de l'1% en els tipus de canvi respecte de l'euro de les principals monedes a les quals hi ha exposició va pujar a 21 milions d'euros, dels quals el 60% correspon a la lliura esterlina, el 36% correspon al dòlar americà i la resta, a altres divises.

G20 Contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera (en percentatge)

Actius en moneda estrangera

1	Lliura esterlina	75,0%
2	Dòlar EUA	23,9%
3	Altres monedes	1,1%

Passius en moneda estrangera

1	Lliura esterlina	77,5%
2	Dòlar EUA	22,1%
3	Altres monedes	0,4%

Risc operacional

El risc operacional es defineix com el risc de tenir pèrdues com a conseqüència d'errades o falta d'adequació de les persones, processos, sistemes o per esdeveniments externs imprevistos. Aquesta definició inclou el risc reputacional (que al seu torn inclou el risc conductual), tecnològic i de model.

La gestió efectiva del risc operacional està descentralitzada en els diferents gestors de processos que comprenen tota l'organització. Aquests processos es troben, tots ells, identificats en el mapa de processos corporatiu, que facilita la integració de la informació segons l'estructura organitzativa. El grup disposa d'una unitat central especialitzada en la gestió de risc operacional, les funcions principals de la qual són coordinar, supervisar i impulsar tant la identificació com la valoració i la gestió dels riscos que duen a terme els gestors de procés, prenent com a base el model de gestió adoptat pel grup Banc Sabadell.

L'alta direcció i el Consell d'Administració s'impliquen directament i de manera efectiva en la gestió d'aquest risc, mitjançant l'aprovació del marc de gestió i la seva implantació, que proposa el Comitè de Risc Operacional, integrat per membres de l'alta direcció de diferents àrees funcionals de l'entitat, i s'assegura que regularment es portin a terme auditories sobre l'aplicació del marc de gestió i la fiabilitat de la informació reportada, així com les proves de validació interna del model de risc operacional. La gestió del risc operacional es fonamenta en dues línies d'actuació.

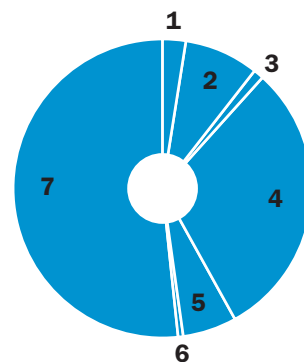
La primera línia d'actuació es basa en l'anàlisi dels processos, la identificació dels riscos vinculats a aquests que presenten una pèrdua potencial i la valoració qualitativa dels processos i dels controls associats; tot això de manera conjunta entre els gestors de procés i la unitat central de risc operacional. El resultat és una valoració que permet conèixer l'exposició al risc a futur en termes de pèrdua esperada i pèrdua inesperada, així com anticipar tendències i planificar les accions mitgadores orientadament.

Es complementa amb la detecció, el seguiment i la gestió activa del risc mitjançant l'ús d'indicadors clau, afavorint l'establiment d'alertes per increments de l'exposició, la identificació de les causes que la generen, el mesurament de l'eficàcia dels controls i les millores efectuades.

Al mateix temps es verifica que els processos identificats de criticitat elevada per una falta de servei tinguin definits i implantats plans de continuïtat de negoci específics. Sobre els riscos identificats s'estima qualitativament l'impacte reputacional que podria implicar que se'n produís algun.

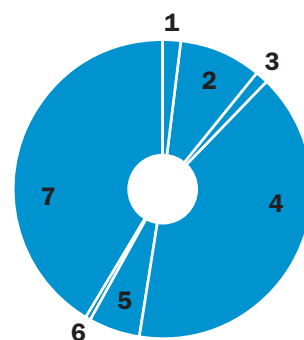
La segona línia d'actuació es fonamenta en l'experiència. Consisteix a recollir en una base de dades totes les pèrdues que es produeixen en l'entitat, cosa que proporciona una informació de risc operacional esdevingut per línia de negoci i les causes que l'han originat, per poder-hi actuar per tal de minimitzar-les.

A més a més, aquesta informació permet contrastar la coherència entre les estimacions efectuades sobre pèrdues

G21
Distribució d'esdeveniments de risc operacional per import (12 mesos) (en percentatge)

1	Frau intern	2,6%
2	Frau extern	8,1%
3	Relacions laborals i seguretat en el lloc de treball	1,1%
4	Clients, productes i pràctiques empresarials	30,3%
5	Danys a actius materials	5,7%
6	Incidències en el negoci i errades en els sistemes	0,6%
7	Execució, lliurament i gestió de processos	51,6%

G22
Distribució d'esdeveniments de risc operacional per import (5 últims anys) (en percentatge)

1	Frau intern	2,0%
2	Frau extern	9,1%
3	Relacions laborals i seguretat en el lloc de treball	1,4%
4	Clients, productes y pràctiques empresarials	40,0%
5	Danys a actius materials	5,7%
6	Incidències en el negoci i errades en els sistemes	0,4%
7	Execució, lliurament i gestió de processos	41,4%

potencials i la realitat, tant en termes de freqüència com de severitat, i millorar iterativament les estimacions sobre els nivells d'exposició.

Es disposa d'una base de dades històrica de pèrdues efectives per risc operacional amb dades des de l'any 2002, que s'actualitza contínuament a mesura que es rep informació de les pèrdues i de les recuperacions, tant per gestió pròpia com per assegurances contractades (G21 i G22).

Dins el risc operacional, s'inclou la gestió i el control dels següents riscos rellevants:

- Risc reputacional: possibilitat de pèrdues derivades de la publicitat negativa relacionada amb pràctiques i negocis de l'entitat, que pot generar pèrdua de confiança en la institució i afectar-ne la solvència.
- Risc tecnològic: possibilitat de pèrdues derivades de la incapacitat de la infraestructura de sistemes de permetre continuar completament amb l'activitat ordinària.
- Risc de model: possibilitat de pèrdues derivades de la presa de decisions basada en l'ús de models inadequats.

Risc fiscal

El risc fiscal reflecteix el possible incompliment o la incertesa associada a la interpretació de la legislació fiscal a qualsevol de les jurisdiccions en què es realitza l'activitat ordinària.

L'objectiu del grup Banc Sabadell en aquest àmbit és assegurar el compliment de les obligacions fiscals, alhora que es garanteix un rendiment adequat per als accionistes.

En matèria de risc fiscal, el Consell d'Administració determina les polítiques de control i gestió, així com l'estratègia fiscal amb el doble objectiu de garantir la satisfacció de les obligacions legals i vetllar pel màxim rendiment per a l'accionista.

L'àrea d'Assessoria Fiscal porta a terme la revisió independent de les operacions del banc des del punt de vista del seu ajust a la legislació fiscal vigent. Concretament, les seves funcions es divideixen en dos àmbits, depenent de la situació de Banc Sabadell en cada cas:

- Com a contribuent: Per tal d'assegurar que se satisfan les obligacions fiscals de manera puntual i precisa, vetlla pel compliment de la legislació fiscal tant d'una manera periòdica i regular, sobre la situació general del banc, com d'una manera puntual, en el cas d'operacions concretes que ho requereixin,
- Com a desenvolupador de nous productes: L'activitat ordinària implica la creació de nous productes per oferir als nostres clients. El desenvolupament d'aquests productes comporta un examen de la seva fiscalitat, per tal d'oferir de manera transparent les característiques del producte.

Risc de compliment normatiu

El risc de compliment normatiu es defineix com la possibilitat d'incórrer en sancions legals o administratives, pèrdues financeres significatives o pèrdues de reputació per l'incompliment de lleis, regulacions, normes internes i codis de conducta aplicables a l'activitat bancària.

Un dels aspectes essencials de la política del grup Banc Sabadell, i base de la seva cultura organitzativa, és el compliment rigorós de totes les disposicions legals. La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

En aquest sentit, el grup disposa de la Direcció de Compliment Normatiu, que té com a missió impulsar i procurar els nivells més alts de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins el grup, minimitzar la possibilitat que es produeixi un incompliment i assegurar que els que es puguin produir s'identifiquin, es reportin i se solucionin amb diligència i que es prenguin les mesures preventives oportunes, si no n'hi hagués.

El model de compliment normatiu centralitza en la matriu la definició de polítiques, procediments i controls, així com l'execució dels programes de control, i descentralitza en les filials i oficines de l'exterior l'execució dels que són propis d'aquestes, tot mantenint la responsabilitat funcional sobre aquests.

És un model flexible, enfocat al risc, que s'adapta a l'estratègia del grup en cada moment i que aprofita les sinergies, mantenint l'enfocament global en els aspectes d'abast general i/o que requereixen desenvolupaments tecnològics importants, però adaptat alhora a les especificitats i la legislació que afectin cada negoci o cada país.

El repte principal és l'homogeneïtzació en el grup dels nivells de control de compliment normatiu, i es fixen estàndards mínims d'obligat compliment, amb independència de l'activitat o el país en què es desenvolupa l'activitat.

Aquest model s'estructura en dos pilars:

- Una unitat central que dona serveis a tot el grup i orientada a la gestió global del risc de compliment normatiu. La seva activitat principal és l'anàlisi, la distribució i el control d'implantació de qualsevol nova normativa que tingui impacte en el grup, així com el control, focalitzat en el risc, del correcte compliment de les normatives ja implantades.
A més a més, té com a responsabilitat directa l'execució de diversos processos, catalogats com d'alt risc, perquè requereixen un control directe i integral: la prevenció del blanqueig de capitals i el bloqueig al finançament del terrorisme; el control de pràctiques d'abús de mercat; el control del compliment del Reglament Intern de Conducta, i la implantació i el seguiment d'elements de protecció a l'inversor (MiFID).
- Una xarxa de responsables de compliment normatiu ubicats en cadascuna de les filials i oficines de l'exterior (amb dependència funcional de la unitat central de compliment normatiu i jeràrquica del director de la

filial o oficina a l'exterior), que executen els seus propis programes de control i envien informes periòdicament a la unitat central per assegurar el compliment de les normes internes i de la legislació vigent en tots els països i activitats en què opera.

A fi d'assegurar-ne l'eficiència, aquest model s'articula i potencia a través de sis catalitzadors: tecnologia, formació, procediments, canals de comunicació, programes de control i seguiment i procés d'aprovació de productes i normatives.